

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petít sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási petít sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József tőherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, július 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Arad idegenforgalma.
- Vádak egy püspök ellen.
- A francia kormány bukása.
- A város világitása.
- Titokzatos bűntény Erzsébetfalván.
- Barabás Béla a török szultánál.
- Marakodás az Aradi Hitelbankban.
- Felozított Lövy Árpád akadémiája.
- A színész és a magyar zászló.
- Mihálovich Géza otthon.
- Gyilkosság a váci feyházban.
- Szendrey és a vad angol.
- Betörők a szegedi ügyészségen és a vizsgálóbírónál.
- Tébolydába hurcolt törvényszéki bíró.
- Slegel Elza gyilkosa.

Ahogy a nagy embereket megbuktatják.

Arad, július 21

Valakinek a bukásán nagyon tapsolnak, — ez a valaki nagyon kiváló ember lehetett. Rengeteg volt az ellensége: bizonyos, hogy becsületes, egyenes ember volt. A hatalomból nem vissz el magával egyebet, mint egy sétatatot, az esernyő helyett, a melylyel jött: hát ezt az embert meg kell nézni. Még ha néhány ország határán keresztül kell is felé nézni. Ez az ember Clemenceau, aki tegnap óta megszűnt Franciaország miniszterelnöke lenni.

A népszerűtlenségében van meg a nagysága, de a bukása is. A népszerűtlen embereket követik, mert félnek tőle. A híveket lázítja ugyan, hogy a vezető nem kedveskedik nekik; de a szükségét érzik, hát mögé bujnak.

De azért osztatlan örömben törnek ki, a mikor egy jelentéktelen véletlen a büszke embernek gáncsot vet s az elbukik belé. A szocialisták együtt tapsoltak a rojalistákkal, a mikor egy szavazás váratlan eredménye eldöntötte: Clemenceau megbukott.

Három éven keresztül volt miniszterelnöke Franciaországnak. Az éleszavu ellenzéki vezérből lett miniszterelnökké, s okos érzéssel megtalálta a különbséget, amely a dolgok felfogása tekintetében az ellenzéki politikust a kormányférfiutól kell, hogy elválassa. Radikális ember volt, s mégis, a leghevesebb ellentétbe került a francia munkásszervezetekkel, amelyek antimilitarista törekvéseit letörte, s amelyeken legutóbb a párisi postásztrájk idején vett győzelmet. S a külpolitikában való szereplésének egyik jelentős része bennünket érintett: az annexió kérdésében az ő magatartásán mult, hogy Oroszország Szerbia támogatásától elállott és az annexióhoz hozzájárult.

Szép, sikerekben gazdag volt az a három év, amelyet a kormány élén töltött — és a távozásán mégis tapsolnak. Ez ez nem is meglepő; a megfordítottja lenne különös. Nálunk is, ami nagy embereink is népszerűtlenek voltak. Szilágyi Dezsőnek egész raj volt a halálos ellensége; Tisza István gróf népszerűtlensége még friss emlékezetben él. A közvélemény elfogadja a zsenik adományait, szolgálatait, de nem bocsátja meg, hogy nem bókolt neki.

Esernyővel jött, bottal távozik — ennyi volt az egész, amelylyel bukását fogadta. A panamák híres földjén ennél szebb leírása alig is lehetne valamely kormányelnök pályafutásának. Az Elysée-be be se költözött; a kormányelnöki hivatásból csak az a gyönyörűség kellett neki, hogy a maga akaratát mindenben keresztül, még a maga jóbarátain is végig gázolva meg fogja valósítani. Amikor egy ilyen munka sikerül, szinte gyönyörűség lehet a szitkot hallani, amely utána fakad. Mint az operatőr, aki hidegvérrel hallgatja a kés alatt ordító páciens gorombaságát, mert tudja, hogy jog szerint hálálkodnia kellene azért, ami egy fél órányi fájdalmat okoz.

Messziről nézve is, nagynak, érdekesnek és tökéletesnek látszik ez a bukott ember. A figyelőnek szinte kedve támad korholni, gúnyolni a franciákat, a kik egy hét előtt még a hatalmas politikust bámulták meg benne, — most pedig valami albizottsági jelentésen, könnyelműen elbuktatják. Csodálni lehetne, hogy ilyen egyéniséget, a tehetségnek és a tisztességnek ilyen óriását nem becsülik meg, hanem fölládozzák — egy szélszély kedvéért.

De ez a beszéd nem lenne jogos. Nem, mintha a franciákat nem illetné meg a szemrehányás; de másutt is egészen így végeznek a nagy, de népszerűtlen emberekkel. Erthetetlenül, de egészen rendén.

A többek között nálunk is így

Hét krajcár.

(Novellák. Írta: Móricz Zsigmond. Megjelent a „Nyugat” kiadásában.)

Nagy levelű akácok bólogatnak be az ablakon, a kanyargós Hidvég partján büszkén sorakozók. Cie-kendős lányok ülnek alattuk, titokzatos arccal tépegetik kerek levelüket: szeret, nem szeret... Már azt hittem, ebben az alvó álom világban buboshátú, zsufedelű házak árnyékában: ezt sem kérdi senki. Azt hittem, hogy itt alszik a szív is a nagy mozdulatlanlásban, dermedten pihen, forró vér nem áramlik benne. A szemekből nem kiálgatja csókos száját a vágy. A barna karok fáradtak az ölelésre; munkától megfáradt leányderékak nem ernyednek el lángtól sorvasztott férfimelken.

Azt hittem. Az akáclevelek pedig peregnék, fehér babos, kék szoknyára hullanak. Megremegnek, hogy átáramlik rajtuk: „Szeret, szívből, szánalomból, titkon, igazán szerelemmel. kicsit, kicsit se. Szeret”...

Szeret! Csaknem úgy, ahogy mi, akiknek idegzetét, lelkét sorvasztja, őli, emészti a városi láz. Nem úgy, mint mi, agyonkulturált, forró érzéseket gyáván kerülgető, szent igazságokat nyakaterők. Ezek az emberek mások, ujak, nekünk ismeretlenek. Istenem! Hisz ezek az em-

berek boldogabb, igazabb emberek, mint mi, a kik nagy gögösen repülő sárkányok felé kacsoingatunk és már az „übermenschről” álmodozunk.

Könyv van a kezemben, halványkék színű, selymes tapintású könyv. A Móricz Zsigmond könyve. Forгатom, forгатom a leveleit s megnyílnak előttem a bubos hátú házak fakilincsei. Ringó cipővel felém lépegetnek kaoki menyecskék. Emelinti kalapját erős, széles vállu mokány-paraszt. Arvalányhaj bokrétáját zavartan babrálja a menyecskéhez siető barna legény. Mellém telepszik, lesütött szemét két ágba simára fésült haju szőszke leányzó. Rájuk ismernek. Hisz ezek az emberek élnek, szeretnek, gyötörődnek, sirnak, nevetnek. Hisz ez a falu él, ez a világ egy új, egy külön világ, ez a Móricz Zsigmond népe. Ez az ország az ő ország. Ennek az országnak ő a koronás királya, teremője. Ezek az emberek az ő hívására keltek életre. Születtek és vannak, mert ő így akarta. Ezt a világot ő fedezte fel nekünk, ezekbe a lelkekbe csak neki van bepillantása.

És mi, akik utána ide beléptünk, lélekzetel-felöltve lessük ezeket az embereket és valljuk, hisz ez igaz. Ez az élet az igazi élet, ez a szerelem az igaz szerelem, ez a fájdalom az igaz fájdalom, ezek a kicsinyességek, ezek az emberi kicsinyességek. Ezek a csendes, eddig így

meg nem szólaltatott tragédiák, az igazi tragédiák.

Ezek az igazi tragédiák. Mikor hét krajcárt keres déltől estig a nevetős szemű, de horgós mellű a-szony. És sápadt, sovány, forró szívű kicsi fia. Hét krajcárt keresnek. Szappanra kell, vasárnapra tiszta inget mosni. És keresik az almáriomban, hét fiókos subládban, az asztalfiában, tükör-fiókban, lajblizsebekben, nadrágzsebekben. És nincs...! Nincs meg a hetedik krajcár! Nem lehet szappant venni.

Rongyos, nagy tarisznyás koldus ténfereg be a szomorú házba. Ránevet az asszony: „Mit adjak én lelkem magának? Éo, aki től óta keresek hét krajcárt, hogy szappant vegyek s nem találtam, csak hatot.” Hát benyul zsiros condrája zsebébe a kócos haju koldus, kivessi s odaadja a hetedik krajcárt.

Egyszerű história, mindennapi história, csak nem írták még meg s így nem írták még meg. Így, ahogy Móricz Zsigmond. Hogy nevetve szakadjon meg a szívünk rajta.

És a Judith és az Eszter históriája. A koldussá szegényedett nemes úri asszony és a gögös, gazdag paraszt-rokon hangtalan, fegyvertelen mérkőzése, amelyben könytelenül haldoklik a szív. És a csatából csak egy topegó gyermek lépése hallatszik, aki nem ért, nem tud semmit, csak azt, hogy üres a findzsája,

esett ez, nem sokkal az előtt, hogy Clemenceau esernyője egy miniszterelnök tulajdona lett. +

Arad idegenforgalma.

A kereskedők körének beadványa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, j. hu. 21.

Az Aradi Kereskedők Köre, abból az alkalomból, hogy a város közönsége a Kossuthszobor leleplezésére országos ünnepet rendez, jelentős ügyre hívja fel egy ma benyújtott emlékiratban a tanács figyelmét. A kör legutóbb, Hegyi Albert alelnök vezetésével tartott értekezletén elhatározta, hogy az idegenforgalom emelése érdekében lépéseket tesz. Ezen határozat végrehajtásának egyik része az a beadvány, amelynek tartalmából a következőket ismertettük:

Hogy a már meglévő emlékeket, kegyeltes helyeket s a közel jövő terveiben élő alkotásokat az ország minden rendű lakói közül minél többen keressék föl, ehhez magának a városnak közreműködése is szükséges, — mondja a kereskedők körének nevében a tanácshoz forduló elnökség — még pedig három irányban:

1. hogy ezen emlékek, történeti nevezetességek és műalkotások iránt az érdeklődést országsszerte, a legszélesebb körre terjedően újra meg újra fölkeltsse, állandóan ébren tartsa;

2. hogy az idejövők kényelméről, elhelyezéséről, avatott vezetéséről, tájékoztatásáról gondoskodják;

3. s hogy keressen egyébként is módot arra, hogy az ide ránduló idegenek a hazafias kötelesség lerovása után is szórakozást és hasznos tapasztalatokat szerezhessenek.

Mindenek előtt célszerűnek látszik, hogy a város minden esztendőben az ország valamennyi magyar középiskolájának igazgatóságát hívja meg, illetve kéri föl, hogy Aradra, a magyar hazafiság zarándokhelyére társas utazást rendezzen. Azoknak a nagy eseményeknek emléke, amely Arad földjén fölül, mindennél alkalmasabb a fogékony lelkű tanuló ifjúság magyar érzésben való nevelésére, megerősítésére. Az iskolák vezetőire bizonyára serkentően hatna, hogy a meghívás a város hatósága részéről, tehát bizonyos tekintetben megtisztelő módon történne. Azonban a városnak csupán a meghívással nem szabad beérnie. Elő kell, hogy segítse ezen kirándulásokat azzal, hogy a kirándulásban való részvételt minél kevésbé költségessé teszi. Létesítsen a város, főképp az ily ifjúsági csoportok befogadására, elszállásolására alkalmas idegenek szállóját. A város valamely épületének, esetleg a volt Mittelmann-gyárnak, esetleg valamelyik iskolaépületnek

egy-két helyisége aránylag kevés költséggel (amibe a tábori ágyak, mosdók, egyszerű szekrények stb. beszerzése kerül) lenne ily szállóvá átalakítható. A szállóban az Aradra jövő csoportok tagjai a lehető legkisebb díjért kapnának egyszerű, tiszta elszállásolást. Az élelmezésre nézve megegyezést köthetne a város, hogy a kiránduló csoportok tagjai részére mily áron adnának napi élelmezést s ez a város által közvetített szelvények ellenében történne. A vasut-vállalatoknál igyekezzék a város az ily hazafias célú társas utazások részére különös viteldíj-mérsékléseket kieszközölni. Az Aradra jövő csoportok vezetésére és kalauzolására a városnak erre-kellően kioktatott alkalmazottai osztátnának be, esetleg a negyedmeztetek. Módot nyújthatna a város a kirándulóknak, hogy Aradnak nagyobb ipartelepeit, s egyéb, közlekedési és gazdasági nevezetességeit megtekinthessék. A mennyiben lehetséges lenne, a csoportok részére, csekély díjért külön autóbusz körjáratokat indíthatna a város. Mindezekről, a város nevezetességei és látványainak jegyzékével egyetemben, pontos tájékoztatást küldene az illető tanintézeteknek.

Hasonló módon föl lehetne kelteni a figyelmét az ország különböző egyesületeinek, szaktestületeinek, például olvasó- és gazdaköröknek, ipartestületeknek, ifjúsági és tisztviselőegyesületeknek stb. Az a körülmény, hogy a város maga tájékoztatja az idegeneket mindenről s maga gondoskodik az ő kényelmükről, nagy mértékben fokozná a kedvet az ily társas utazások rendezésére.

Nem lenne talán fölösleges, hogy a naptárakban s egyéb, a szélesebb körű nyilvánosság számára szánt olvassmányokban a város tájékoztató és illusztrált közleményt, rövid ismertetőt helyezzen el, esetleg a vasuti pályaudvarokon e cél szolgálatára művészi kivitelű plakátokat függesztessen ki.

Másutt, különösen Németországban az idegenforgalom emelése érdekében egyesületek alakultak és fejtenek ki hatalmas, eredményes propagandát. Nálunk azonban azt hisszük, az egyesületek számában eddig is túltengés van és a legnemesebb, legfontosabb cél érdekében se tartanók indokoltnak, hogy a polgárságnak tagdíjakkal amugy is túlhalmozott részére újabb társadalmi adót vessenek ki. Sokkal egyszerűbb és több eredménnyel is biztató az, ha ezt az ügyet a város veszi kezébe s a megváltozó program végrehajtásánál a polgárság különböző részeit bevonja, azoknak a cselekvésre módot ad.

Kérjük tehát a tek. Tanács utján a törvényhatóságot, mondja ki, hogy a város az idegenforgalom fejlesztésére állandó tevékenységet kezd meg s ezen tevékenység kereteinek, részleteinek és költségeinek megállapítására bizottságot küld ki s azt záros határidőben való javaslatlételre utasítja.

anyja mellé és remegő kezében félve nyújtja felé az üres findzsát.

Judith nézi nézi a gyermekét. Egy percig tétováz, aztán megtölti a findzsát. A gyerek kacag s Judith két orcáján leperreg két könnyesepp.

Nem, nem próbáljuk a többi novellát itt vázolni. Nem, mert ezek az emberek csak úgy egészek, csak úgy élnek, úgy tökéletesek a maguk emberi gyarlóságukban, ahogy Móricz Zsigmond leírta őket. A „kokason” összevesző és újra kibékülő kicsike férj és kicsike asszony, két, az életből kikristályosított alak, akikkel együtt kacagunk, együtt haragszunk s együtt békülünk. De csak úgy egészek, úgy a Móricz Zsigmond írásaiban, amelyből egy szót sem szabad elvenni, mert nincs benne egy fölösleges szó sem.

Beállunk hát ez egyszer kikiáltónak. Nem, nem azért, hogy fölfedezzük ezt az író. Rég megcselékedte ezt helyettünk a magyar irodalom, amelynek Móricz Zsigmond disze. Csak ajánljuk ezt a könyvet mindazoknak, akik szeretik érezni a szavakból feléjük áradó életgyönyörűségeit, fájdalmait. Azok vegyék meg ezt a könyvet, amely záloga, ígérete egy diadalmas írói pályának és a mai zürzavaros, ezer irányból leszárt helyes utnak. Ára 3 korona. Kapható minden budapesti könyvkereskedésben és a szerzőnél: Üllői-ut 95., III. emelet.

Haraszthyiné Szederkényi Anna.

Vádak egy püspök ellen.

Kifogások Badescu megválasztása miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, jul us 21.

Az e hó 12-én megejtett karánsebesi görögkeleti püspökválasztáson Badescu Traján dr. archimandrita, a nemzetiségi párt jelöltje kapott többséget. A megválasztott püspök személye ellen egy politikai, mint erkölcsi tekintetben sok kifogást emeltek, úgy hogy a kormány lapjai már előre bejelentették, hogy Apponyi kultuszminiszter Badescu Traján dr. választásának a megerősítését nem fogja a királynak javaslatba hozni.

A napokban a püspökválasztó szinódus több tagja Metianu nagyszebeni érsekhez beadványt intézett, melyben súlyos vádakkal illeti Badescut és kéri az érseket, hogy a megválasztott püspököt jelentse ki méltatlannak a püspöki székre és tegyen ilyen értelemben felterjesztést a kormánynak.

A felbozott vádak közül ide igtatjuk a következőket:

Badescu megválasztását a nemzetiségi párt hallatlan terrorizmusának köszöni.

Badescu magánélete olyan, hogy méltatlan a püspöki székre.

Badescu folyton részegeskedik, éjjel bejárja a büntényakat és mindenütt botrányokat csinál.

Egyszer a reverendáját egy bordélyházban hagyta, ahonnan részegen kidobták.

Badescu egy izben egy korezmában ittas állapotban letépte magáról a papi örvöt, a terem közepére dobta és reprodukálhatlan szavak kíséretében összetaposta.

Egy másik esetben Badescu ura nők társaságában botrányos magaviseletet tanúsított, úgy, hogy a társaságból erőszakkal kellett a részeg papot eltávolítani.

Mindeme vádak bebizonyítására a szinódusi tagok memorandumja tanukat nevez meg, köztük több előkelő románt.

SPORT.

+ Az aradi Posta és Távirida Tisztviselők Sport Egyesülete tagjainak és a sportkedvelő közönségnek szórakoztatására e hó 25-én vasárnap d. u. 5 órakor nagyszabású házi versenyt rendez a saját telepén (honvéd huszár laktanya és a vágóhid között). A versenyszámok között igen érdekes pontok vannak felvéve többek között a 3 angol mérföldes síkfutás, mely 170 méter híján 5 kilométert tesz ki, azután a füleslabda hajítás és dobás, mely verseny itt először kerül bemutatásra. Igen érdekfeszítő lesz még az 1500 méteres staféta futás, hol 3 csapat fog versenyezni; e versenyek után az I. és II. füleslabda csapat mérkőzést fog tartani. A versenyt 30 filléres belépő jeggyel lehet megtekinteni. Diákok 10 fillért fizetnek.

+ Tennis verseny. Az Aradi Atletikai Klub rendezésében e hó 26. és augusztus 1. között rendezendő tennis verseny iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik Arad egy női mint férfi közönsége körében. A tennis szövetség ma hagyta jóvá a verseny kiírását azzal, hogy a férfi és női egyes versenyeket Aradváros bajnokságáért országos nyílt versenyre tette. Azon tehát az ország minden női és férfi amateur játékos idulhat, s végül, hogy 10 induló esetén a két harmadik jutalmaztatik tiszteletdíjjal. A klub elnöksége a verseny kiírásán azt a módosítást tette meg, hogy a nevezési zárlatot e hó 24-éig meghosszabbította.

jómódból megmaradt, vékony porcellán findzsája. És ő tejet szeretne inni. Megy hát a gazdag rekonhoz a tejes köcsöggel. Megy a gögös porta felé, ahol ott éri a büszke paraszt nényét a kocssal cicázni. Kikergetik a szétugrasztott tilost kerülgetők. De titokzatos éjjeli órákban megzörgetik a nyomorgó, vergődő, uri özvegyre az ablakot. Eressz be Judith, eressz be! Jön a gögös, kevély parasztasszony, jön öszszetörten, megverten. Kilökte az ura a megváltott ágya házból. Megvetik neki az ágyat, ahol elcsittul lassankint. A másikban pedig összebujnak az anya és fia. Melengetik egymás didergő tagjait. A hogy rájuk virrad, suttymba, kertek alatt kerülgetve igyekszik hazafelé az elrejtegetett asszony. Es csakhamar beköszönt utána a szomorú házba kihívó nézésű, vihogó cselédilány. „Egy köcsög tejet hoztam, jó estéli fejes. Csak épen, hogy lefölozte az asszonyom. A fole kell az ünnepre, turós bélesbe.”

Kapja utolsó fényüzését uti életének, utolsó emlékét, drága köves függőjét Judith és odaadja a faradtságáért az amuló leánynak. Es a hogy az elmegy, fogja a köcsögöt, odaáll vele a suroló vodór fölé és önti bele a tejet, a drága tejet, amit három nap óta nélkülöztek, amiért három napig szégyenkeztek portáról-portára. A gyerek nézi-nézi görcsös szívvel, hogy most mindjárt, mindjárt oda lesz a drága kincsnek utolsó csöppje is. Nem mer szólni, csak oda áll

A színész és a magyar zászló.

Botrány Fiumében. — Felpofozott horvát diák.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 21

Kinos jelenetek voltak szemtanúi a vasárnap délután Abbáziából Fiuméba közlekedő hajó utasai. Heves botrány játszódott le a hajó fedélzetén, amelyre okot egy alig tenyérnyi nagyságú kis magyar lobogó szolgáltatott. Az eset a következő:

A vasárnap délután Abbáziából Fiuméba induló hajón utazott egy tisztas öreg magyar asszony, három-négyéves unokájával. Ott ültek a hajó orránál, a kis fiucska a nagymama ölén s miközben nézegette az Adria kék hullámain, kezében egy kicsi nemzetiszínű lobogót tartott. Meglátta azt egy idegen, gukkeres fiatalember, odarontott a mit sem sejtő fiucskához, kikapta a zászlót a kezéből a tengerbe dobta és rá-rivalt:

— Kuss!

A megszeppent fiucska ijedve bujt nagyanyjához s keserves sirással tekintett a tengerbe hajított zászlója után.

Az öreg asszony haragra váltan kérte ki magának ezt a durva inzultust, azonban a zászlógyalázó ficsur igazi hősként még grombaságokkal traktálta az öreg asszonyt, majd kedélyesen szivarra gyujtva, a faképnél hagyta és elővett egy horvát újságot.

Az incidensnek csakhamar híre futott a hajón, a közönség zugolódott s elégtételt követelt a durva sértésért. A fiatalember még mindig pimaszkodott s a legorcátlanabb sértésekkel illette az öreg asszonyt. Ekkor érkezett oda a hajó valamelyik zugából egy fehér vászonruhába öltözött férfi, fején a tengerparti nyaralónak ellentengernagyhoz hasonló sapkával. Egyenesen a zászlógyalázó fiatalember felé tartott.

— Hol az a kötnivaló gazember?

A közönség körülfogta a remegő alakot s úgy zugta kórusban:

— Ez az a pimasz!

— Maga barom, nyomorult fráter — kiáltotta felé a matróruhás férfi — miért tépte le a magyar zászlót?

— Nyeznám magyarszki — válaszolt az minden ízében remegve.

Erre a magyarul nem tudó fiatalember arcan elcsattant két pofon, majd másik kettő és az isten tudja, még hány. A felpofozott alak krétafehér arccal kotorászott a névjegye után s hebegve satisfakciót emlegetett. A névjegy előkerült, amelyből kitűnt, hogy Ripszik zágrábi diák a zászlósértő. A matróruhás férfi elolvasta a névjegye s humorosan válaszolt a diáknak:

— Nix satisfakció! Én Békefi Lajos szegedi színész vagyok, pereljen be, ha tesszik. Elégtétel nekem kellett s azt meg is szerettem.

A jelen voltak lelkesen megéljenztek Békefi Lajost, aki elégtételt vett a magyar zászló megsértőjén.

TANÜGY.

(—) Az „Aradvidéki-Tanítóegyesület” tagjainak. Felkérem az „A. V. T. E.” tiszt. tagjai közül azokat, akik az Eötvös alap „és Orsz. Biz.” augusztusi nagygyűlésein részt venni óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat — a mérsékelt vasuti jegyek megszerzésére céljából — legkésőbb e hó 28-áig alulírottánál jelentsék be. A később beérkezett bejelentések figyelembe nem vehetők. (Lásd Npt. Lapja.) Minden bejelen-

téshez 30 fillér-csatolandó. (Npt. L. Elnöki megbízásból Cziráky Márton ig. tan., egys. titkár.)

A francia kormány bukása.

Visszaemlékezések Clemenceaura.

Távirati tudósítás.

Arad, július 21.

Az Aradi Közlöny ma reggeli számában részletesen beszámolt arról, hogy a francia kormányt leszavazták a képviselőházban a tengerészeti kizisról szóló jelentés kapcsán.

Ez a bukás nagy föltűnést fog kelteni egész Európában. Clemenceau, az orvosból lett politikus, az erőstollu író, az ékesszavu szónok, különösen vaskezéről volt híres. Erélyes, semmitől vissza nem riadó politikus volt. Ennek a természetének tudható be, hogy ő, aki írásában folyton a forradalmat, a barrikád-harcokat és a kormányoknak erőszakkal való elkergetését hirdette: mikor a kormány élére került, halomra lövette a sztrájkoló munkásokat.

A francia szociálisták határtalanul gyűlölték és kifogyhatatlanok voltak abban, hogy a multja és jelene között lévő éles ellentétet a fejére olvassák.

Apró intimítások Clemenceauról.

Nekünk, magyaroknak, több közünk is van a bukott miniszterelnökhöz. Clemenceau fia, ugyanis, magyar leányt vett feleségül. Mikor a fiatal Clemenceau mint mérnök Zemplénmegyében dolgozott, beleszeretett egy nagymihályi földbirtokos leányába és feleségül vette. Három gyermekük van már, akik, ha Zemplénmegyében töltik a vakációt, megtanulnak magyarul beszélni.

Igy történt, hogy tavaly, mikor a négyéves „Gyarka” visszatért Párisba, így üdvözölte a most megbukott miniszterelnököt:

— Adjon isten, nagyapó!

Clemenceau megdöbbenve nézett a menyére.

— Miféle nyelven beszél ez a gyerek?

A fiatal asszony azután megmagyarázta az apósának, hogy mit jelent az inkriminált három szó.

A francia kormány bukását különben alighanem egy a szavazás terén rendszerezett ujtás idézte elé.

A francia képviselőházban, ugyanis, az egyik képviselő a társa helyett is szavazhatott. Megesett többször, hogy a teremben mindössze egy tucat képviselő lézengett és a szavazás után az elnök kihirdetette, hogy 540 képviselő szavazott. Az egy tucat a távollevők megbízásából is szavazott.

A mult héten elhatározták, hogy csak azok a képviselők vehetnek részt a szavazásban, akik jelenlétüket egy kifüggesztett iv papiroson való fölírással igazolták. Ez a határozat, amely nyomban életbe lépett, évtizedes gyakorlatot zavart meg.

Voltak képviselők, akik csak nagyritkán mentek a Házba, de a szavazásnál mindig szerepeltek. Hiressé vált ezen a réven egy Legitimus nevű szerezcsen képviselő, aki megválasztatása óta még soha a lábát be nem tette a parlamentbe, mindamelletl vigan szavazta meg a milliókat vagy a kormány számára a bizalmat.

Nem lehetetlen hát, hogy ezzel a régi tradícióval való szakítás hozta meg a kormány bukását. A mult héten egy bizalmi kérdés fölvetésénél még tulnyomó többsége volt Clemenceaunak, — de akkor még a régi rendszer szerint szavaztak. Azóta semmi sem történt, ami a kormány iránt megingathatta volna a bizalmat s így valószínű, hogy a kormány pártja még nem alkalmazkodott

az új rendhez, míg az ellenzék jól megszervezkedett.

Clemenceau három évig volt miniszterelnök. Mielőtt a kormány élére került volna, belügyminiszter volt a Sarrian-kabinetben.

Egész életét az ellenzéken töltötte és valószínű specialitása volt a kormánybuktatás. A Dreyfus-pörben szintén nagy szerepe volt.

Érdekes, hogy az előbbi köztársasági elnököt, Loubet-t, ugyyszólván ő nevezte ki. Senki se gondolt Faure Félix halála után az öreg Loubet Emilre. Clemenceau azonban rövid entrefilet-t irt az Aurorba az elnökváltozásról, amely így végződött:

— Ami engem illet, én Loubetra szavazok.

Másnap mindenki Loubet-t emlegette, harmadnap pedig megválasztották.

Clemenceau miniszterelnök, amikor miniszter-társai már aláírták a lemondási okmányt, tréfás jókedvvel hagyta el a miniszterelnökséget. Az összesereglett újságíróknak vidáman mondotta:

— Látják uraim, mégis csak jó, ha az ember nem lakik a miniszteriumban. Esernyővel vountam be és bottal távozom. Legalább megtakarítom a költözködés költségeit.

A bukás okai.

Párisból táviratozzák: A kormány bukása általános meglepetést keltett. Nem voltak elkészülve erre a szinpadra fogásra. Politikai körökben a kormány bukása nagyon rossz benyomást tett. Senkisémet áztatja magát azzal, hogyha Clemenceau nem foglalt volna Delcasséval szemben olyan élesen állást és nem tett volna olyan kellemetlen célzásokat az algezirasi konferenciára, a vita is egészen másképen végződött volna. A szavazás különben most először azzal az ujtással történt, hogy csak a jelenlevő képviselők szavazhatnak és helyettesítéssel nem lehet szavazni. 218 képviselő nem volt jelen a szavazáson. A kormány bukását első-sorban Clemenceau magatartására vezetik vissza. Clemenceau három ízben is provokálta Delcassét, akinek szemére lobbantotta:

— Ön vitte Franciaországot Algezirásba és ön alázta meg, nem mi.

Ez a nyilatkozat a kamarában nagy csodálkozást keltett. Clemenceau a bukást könnyen elkerülhette volna, ha mégis valamivel engedékenyebb, e helyett azonban valósággal beleiszgatta magát a Delcasséval való szóbeli párbajba.

Kabinetalakítási nehézségek

Párisból jelentik: Még teljesen bizonytalan, hogy a kabinetalakításra melyik politikus fog megbízást kapni. Előtérben áll Bourgeois Leó személye, de azt hiszik, hogy megtámadott egészsége miatt a megbízatást nem fogja elfogadni. Clemenceau utódjául Briand, Poincaré, Pichon és Barthou is említettnek. Briandnak komoly kilátásai vannak. Pichon és Barthou miniszterek valószínűleg megtartják tárcájukat. Sok képviselő azt kívánja, hogy Delcassé kapja meg a tengerészeti tárcát. Fallières elnök ma délelőtt tanácskozott Clemenceau miniszterelnökkel és Briand igazságügyminiszterrel.

Éjjel jelentik Párisból: Valószínű, hogy Fallières a kormányelnökséget Bourgeois-nak ajánlja föl, de ő nem fogadja el. Ez esetben legtöbb kilátása Briand-nak van, aki Clemenceaunak kitűnő híve. Briand még fiatal államférfi, aki a mostani kormányban igazságügyminiszter volt.

FELOSZLOTT

Lövy Árpád akadémiaja.

*

Réthy László dr. vidám társasága.

— Budapesti levél. —

Budapesten a Kőfaragó-utca 7. szám alól hirtelen eltűnt egy nevezetes, régimódi egyszerű épület: a Három Hordó. Évtizedeken át a Józsefváros egyik legnépszerűbb helye volt, korcsmája révén, melyet Hilbert Károly és fia tettek népszerűvé patriarchális voltával. Az idők forogtagában egymást váltogatták benne a különféle társaságok, de kettő hi maradt hozzá végső napjáig. Az egyik a józsefvárosi burgerség volt, mely már a tizennyolcadik század végén, mikor 1795-ben a Három Hordó cégért először kitették, bufelejtő ott-hont alapított itt magának olesó pénz és jó bor kíséretében. Ételekkel már nem kellett törődni, mert a Három Hordó régi gazdái még protekcióból sem adtak senkinek enivalót. Akinek étvágya támadt, hozhatott hazulról vagy a boltokból elemózsiát, ez meg volt engedve, de a Három Hordó hivatalosan csak borra és sörre kötelezte magát. A nyolcvanas években aztán irói és tudói társaságok vertek tanyát benne s az igazi nevezetessége, sőt a halhatatlansága is innen datálódik. Mert, mikor nemrégiben lebontották, Thury József festőművész a Három Hordó összes érdemeit és nevezetességét leltározó versben bucsuztatta el az öreg vendéglőt. A Lövy Árpád-féle akadémia pedig, melynek Réthy László dr. aradi származású professzor volt a megalapítója, fotográfiát készített róla s mindemaz emlékeket a szétrebbent társaság tagjai között kiosztogatták.

A Három Hordó egyebként igen egyszerű lokalitás volt. Állott egy ivószobából és egy beüvegezett udvarból. A kapu mellett húzódtott meg egy kis szoba, melyet kápolnának neveztek. Hiressége abban volt, hogy a középfal mellett Holló Barnabásnak Réthy Lászlót ábrázoló szobra diszelgett és ebben a kápolnában tartotta egy író-, művész- és tudóscsoport az összejöveteleit. Éveken át állandó látogatói voltak: Réthy László dr., Kuzsinszky Bálint dr., Fejérváry László dr., Thallóczy Lajos, Seemayer Vilibáld, Hodinka Antal, Nagy Géza, Zilahi Kiss Béla, Thury József, Holló Barnabás, Homicskó Athanáz, Hírka Antal, Schöpflin Aladár, Molecz Károly, Posch Jenő, Solyomosi Sándor, Székely István, Sziklay János és még egy sereg író, hírlapíró, tudós, művész, filozofus ember, legállandóbban pedig Engli József, a Széchenyi szobor készítője, aki napról-napra a Három Hordóban áldozott ősi pogány szertartás szerint kisdud kupa borocska mellett.

De néha úgy fordult és ezek a néhák elég gyakoriak voltak, hogy a társaság egészen zártkörűvé változtatta magát, majdnem azt kell mondani, hogy az ajtót bezárták, a kulcslyukakat betömtek, az ablakokat sűrű sötét leplekkel eltakarták s ilyenkor a kápolna akadémiai üléseit gyakorolta. Tagfelvételek, felolvasások, szabad előadás, rögtönzések és mi egymás a Lövy Árpád emléke alatt, miként a régi világban, mikor a kövér jólétől az emberek a szemüket alig bírták mozgatni, — következtek sorozatos folytatásokban.

E kápolnai estéknek aztán egész irodalma lett, mind olyan termékekkel, melyek gunyorkás keverésű voltak miatt csak a jövő században fognak érdemük szerint méltatni. Hozzászólt pedig ezen irodalom a természet ama fátyolozottabb jelenségeihez, melyek az embert környékezik. A mód, melylyel ezt cselekedte, agrárius szellemű volt, azaz: a valóságoknak a nép egyszerű gyermekei nyelvén való taglalása, ellentétben ama merkantilis móddal, mely a mai modern igények szerint gyakoroltatik s jelszava: sejtetni mindent, érthetővé tenni mindent, de kimondani semmit. Jókai egyik regényében tárgyalta már az agrárius

nyilvánvalóság eme termékeit s egy csomó emlékirat ezenkívül, mely a Múzeum kéziratárában is diszlik, régi jurátusoktól, poétáktól való, bizonyítja, hogy a kápolnázás ezen termékei már a magos régiségben is viritottak.

Amde kő kövön nem maradt a régi Három Hordóból, minden, ami benne érdekes, bizalmas vagy exotikus volt, a megsemmisülésre lett praedisztinálva. A Lövy-akadémia feloszlott, bástyaszerű erősségre alapozott intézménye megtört s most legfőlegb sátoros ünnepeken, egyszer-kétszer évente lélekzik fel Budán, apró kocsmákban, amíg a törtetve rohanó modern áramlat onnan ki nem szorítja.

A város világitása.

Rendkívüli tanácsülés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 21.

A tanács ma délután rendkívüli ülést tartott, amelyen az aradi villamossági részvénytársaság kiküldöttei, Tolnay Kornél vezérigazgató és Fényes Dezső, az aradi telep igazgatója is megjelentek, hogy amint azt ma megírtuk, informálják a részvénytársaság részéről a tanácsot arról, mily módon hajlandók a várossal eddig is fennállott szerződéses viszonyt megújítani.

(A polgármester megnyitója.)

Az ülésen Varjassy Lajos polgármester elnökölt, aki néhány szóval jelezte a rendkívüli ülés célját s azt mondotta, hogy a villamos társaság kiküldöttei azért jelentek meg, mert a város területén működő ipartelep oly fejlődési fokhoz érkezett el, amely lehetővé teszi, hogy a várost az eddigieknél nagyobb kedvezményben részesítheti a társaság és ennek mérvéről akarják most a tanácsot tájékoztatni.

(A társaság céljai)

Tolnay vezérigazgató adta ezután elő, hogy a társaságnak mely célok lebegnek szeméi előtt, mikor a város és közte tizenhárom esztendő óta fennálló barátságos viszonyt nemcsak ápolni, de bensőbbé is akarja tenni még áldozatok árán is.

— Nem akarunk — ugymond — kerülő utakon járni, őszintén és nyíltan jelentjük ki, hogy most, mikor a vállalat külső terjeszkedése révén fordulóponthoz ért, a koncesszionális szerződésben gyökeredző előnyök fejében kötelességünknek tartjuk e városnak is előnyöket nyújtani. Ma természetesen csak általános elvi kijelentéseket tehetek, mert a részletes megvitatáshoz pontos szám adatokra van szükségem, melyekkel most még nem rendelkezem, azért a mai ülésen arról akarok meggyőződést szerezni, vajjon a város mit óhajt tőlünk kapni. Mi már körülbelül háromnegyed évvel ezelőtt a legkedvezőbb ajánlatot adtuk be a városi világitásra vonatkozó szerződés tárgyalása alkalmából. Ezzel nemcsak a mainál háromszor fényesebb világitást akarunk nyújtani, de olesóbbat is, mert a ma fizetett 27 ezer korona helyett 20 ezer koronás átalányt kértünk, a mely mellett az áramot 23 fillért szállítottuk volna a városnak.

Ma ennél tovább megyünk. A mi koncesszionális szerződésünk, — mely 13 évvel ezelőtt kelt és így a technika vívmányainak felhasználását nem teszi oly mértékben lehetővé, mint ezt a város és a vállalat érdekei kívánják, — reformálásra szorul. Néhány pontja megváltoztatandó és ehhez kérjük a törvényhatóság hozzájárulását. Tudjuk, hogy ennek ára van. Még is akarjuk fizetni. Még pedig oly módon, amint ez a városnak legmegfelelőbb. Vagy a közönségnek, vagy a városnak mint törvényhatóságnak nyújtandó kedvezmények alakjában. A közönség ezt például áramdíjak leszállítása, az áramnak egész napon át történő szállítása és más uton-módon élvezheti, ami a vállalkozóra évi 7—8000 korona költséget jelent.

A másik mód a törvényhatóságnak szolgál előnyére. Vagy a vállalat hasznában részesedik, vagy a vállalat a már eddig befizetett

részvénytőkének, egy részét a városra ruházza át.

Kérem a tanácsot, nyilatkozzék, mely módja az előny nyújtásnak felel meg legjobban a város és közönség érdekeinek.

(A város kívánságai.)

A vezérigazgató kérdésére Lócs Rezső gazdasági tanácsnok adott feleletet, aki a világitási kérdés tárgyalása alkalmával a bizottságokban és a közgyűlésen elhangzottakból azt az impressziót merítette, hogy a törvényhatóság a villamos társaságnak nyújtandó jogok fejében a fogyasztó közönség részére óhajt anyagi eredményeket biztosítani, amelyeket az alábbi öt pontban foglal össze.

Kívánatos — ugymond — 1) hogy a magánfogyasztók nyolc filléres díját a társaság leszállítsa, 2) hogy a magánfogyasztó a lámpások égetése révén elért bizonyos maximumnál a társaság hasznából részesedjék, 3) a disztelen lámpástartó oszlopokat esztétikailag is megfelelő oszlopokkal cseréljék ki, 4) kábel vezetéket fektessenek ott, ahol most felső vezeték van, 5) ipari áram szolgáltatása és annak a pontnak, mely a szerződésben ezt ma súlyos feltételekhez köti, könnyítése.

— A közvilágitásra beadott ajánlatról kedvezően kell nyilatkoznom, fejezte be előadását a tanácsnok.

Tolnay vezérigazgató reflektált a tanácsnok által összegezett kívánalmak mindegyikére és kijelentette, hogy a tanács által proponált kedvezmények nem haladják meg azokat a várakozásokat, melyeket a mai tárgyalásokhoz fűzött. A második pontban foglalt óhaj kivételével valamennyit teljesíthetőnek véli, — ugymond — az említett azért nem, mert rendkívüli terheket ró már ma is a vállalatra. Hatszáz hektovattban van megállapítva az a maximum, amelynek előérése után a magánfogyasztó rekompenzációt kérhet. Ezt például a fényes berendezésű lakásokban a lukszus-lukszterek nem érik el, csak hosszú időn át. A lukszus-lámpák kétszer-háromszor égneek évente néhány óráig s a villamos-telepnek mégis be kell úgy rendezkedni, mintha ezek állandóan égnének.

(A szerződés megváltoztatása.)

Ezek után azt kérde, vajjon nem lenne célszerű a társaságnak adott alapszerződést egész terjedelmében modernizálni? Azok a kikötések, melyek a jelen pillanatban talán még nem érintik súlyosan a társaságot, a technika fejlődésével áthághatatlan akadályokká válhatnak. Nem azért jöttünk ide, hogy mint már említettem az ajánlott kedvezmények révén kerülő uton vásároljuk meg a szerződés új alakba öntését, de azt hiszem annak teljes modernizálása csak előnyös lehet mindkét szerződő félre és a további működésre nézve teljes megnyugvást kelthet az összes érdekeltekben. Ezt két eset bizonyítja. Pécsen és Miskolcon most fejeződtek be az oly irányu tárgyalások, mint a milyenek ma Aradon megkezdődtek. Pécs városa teljesen megváltoztatta a régi szerződés valamennyi pontját és az új szerződéssel mindenki meg van elégedve. Miskolcon csak részleges újítás történt és az érdekeltek úgy érzik, hogy nincsenek kielégítve.

A tárgyalások megkezdésére azt kéri, engedje meg a tanács, hogy a társaság rövid időn belül egy oly szerződési tervezetet nyújthasson be, mely már tekintettel lesz az ülésen elhangzottakra.

(A városi villam-telep.)

Szathmáry Károly üzemigazgató hivatkozva a közgyűlésnek a városi villamos-telep-letesítését kimondó határozat mögött rejlő eszmemenetére, azt kívánja, hogy csak abban az esetben tárgyaljon a tanács a társulattal, ha az úgy a várost mint a magánfogyasztót olesóbb áramhoz juttatja, mint egy városi villamostelep juttatná még az esetben is, ha tekintet attól a haszontól, mely a városra egy saját kezelésében lévő üzemből hármlik és amelyet a vízvezeték, vagy évek múltán villamossá alakítandó közuti vasutnál felhasználhat. A szerződés megváltoztatásához csak abban az esetben járulna hozzá, ha a társaság üzemének megváltása sokkal könnyebbé válik a város részére, mint ahogy az ma van megállapítva.

Tolnay vezérigazgató a városi telepre vonatkozó előmunkálatok kiszolgáltatását kérte.

hogy Szathmáry kivánságának eleget tessen ama megjegyzés kíséretében, hogy a városi üzemek létesítését a legkiválóbb szakemberek csak ott tartják megengedhetőnek, ahol egy hasonló ipartelep nincs már magánkézben — vagy ahol teljesen új iparág meghonosításáról van szó.

(Arad kérelme.)

A tanács az előmunkálatok kiadását nem tartotta teljesíthetőnek és a polgármester azzal, a vezérigazgatóhoz intézett kérelemmel zárta be a tanácsulást, hogy mikor a társaság a városhoz intézendő beadványát megszerkeszti, járjon el Aradon is úgy, mint ezt Miskolcon is tette, ahol nemcsak a magánfogyasztónak, hanem a városnak is nyújtott kedvezményeket. Mint egy ma a polgármesterhez érkezett levél bizonyítja, a város évente tizezer koronáig részesedik a társaság tiszta nyereségében, a magánfogyasztó áramdíját pedig tetemesen leszállította a módosított szerződés fejében. Ha a társaság méltányos lesz, akkor azt hiszi — ugymond — hogy a törvényhatóság nem zárkózik el a 13 év előtt kötött és sok tekintetben kerékkötőül szolgáló a'apszerződés megváltoztatása elől.

Szendrey és a vad angol.

Kaland a pesti gőzfürdőben.

*

A napokban Budapesten volt Szendrey Mihály, az aradi színház direktora. Ott történt meg vele a következő kalamitas:

Röggel érkezett a fővárosba és természetesen azonnal a nyár-utcai Hungária-gőzfürdőbe ment. A nagy medencében egy csomó angol zsoké között ismerős arcot fedezett föl az aradi direktor.

— Nini, ez Szerémi Zoltán, — mondta magában Szendrey.

— Ezt megtréfálok.

Ezután óvatosan a Szerémi háta mögé került és hatalmasat vágva a hátára, így kiáltott:

— Szervusz Zoltán. Hogy vagy?

A hátba vágott ember megfordult és dühösen kezdett ordítani. Szendrey nem tudta, hogy az illető mit kiabál, mert az angol szavakat ordított. Ott aztán megmagyarázták, hogy az illető, aki ugyilátszik angol ember, azért kiáltozott, mert Szendrey nagyon hátba vágta.

— Ilyesm csak Magyarországon történhetik meg, — állítólag ezt harsogta az angolosan beszélő ur.

— Én azt gondoltam, — mentegetőzött Szendrey, — hogy az illető Szerémi Zoltán jó kollégám. Nagyon hasonlít hozzá. De ugyilátszik, tévedtem.

Szendreyt is bántotta a dolog s mielőtt eltávozott, a pénztárnál ezt mondta:

— Sziveskedjenek tolmácsolni ama bizonyos angol ur előtt mély sajnálatomat.

— Kérem, meglesz.

Másnap délelőtt Szendreynek dolga volt a Vigszínház irodájában. Amint bement, Szerémi Zoltán állott eléje, aki az imént Molnár Ferenczel beszélgetett.

— Na, szép kis heccem volt tegnap miattad, — panaszkodott Szendrey.

— Nekem mondd? — szólta Szerémi.

— Hát már te is tudsz róla?

— Hogyne tudnék, amikor én rendeztem a dolgot.

— Nem értem.

— Én voltam az a bizonyos angol ur.

— De hiszen te nem is tudsz angolul.

— Nem is beszéltem én angolul: csak értelmetlen angol szavakat ordítottam. Ezt nyugodtan tehettem, mert hiszen te se tudsz angolul s nem kellett attól tartanom, hogy megérted az én értelmetlen angol kiáltozásomat.

Szendrey neheztelően bólogatott:

— Hát miért csinálsz nekem ilyen kellemetlenséget?

— Hát miért vágysz engem hátba olyan erősen?

Barabás Béla a török szultánnál.

A hatvanas bizottság hódoló küldöttsége.

— Fővárosi tudósítónktól, —

Arad, július 21.

E hónap 23-án Barabás Béla küldöttséget vezet V. Mohamed, az ujtörök szultán elé abból az alkalomból, hogy huszonharmadikán lesz egy esztendő fordulója a török alkotmányosság nagyszerű kivívásának. A mostani küldöttség azokból a férfiakból áll, akik még életben lévő tagjai az 1867-ben Törökországba menesztett hatvanas deputációnak. Tudvalévő dolog, hogy 1867-ben az egyetemi ifjúságból alakult hatvanas deputáció diszkardot adott át Abdul Kerin basának, a török nemzet egyik győzelmes hadvezérének. Akkor mozgalom indult meg, hogy Magyarország és Törökország között a viszonyt barátságossá kell tenni. Az akció eredményes is lett, mert hamarosan összeállott hatvan lelkes magyar ifju, akik a magyar nemzet hódolatát vitték a török testvéreknek.

Az akkori bizottságnak Barabás Béla, s Visontai Soma is tagjai voltak. Ők ketten most fölvetették azt az eszmét, hogy a hatvanas bizottság még életben lévő tagjai járuljanak az új szultán elé és adjanak át egy hódoló föliratot. A deputáció, amelynek vezetője és szónoka Barabás Béla lesz, e hónap 23-án viszi az alábbi szövegű föliratot Konstantinápolyba:

Felséges Császár!

Amidőn a dicső ottomán birodalom újabb alkotmányos életének évfordulóját ünnepli, a szabadságszerető népek Felséged fenkölt személyére irányítják figyelmüket, mint aki isten által lelkébe oltott dicsőséggel, ragyogó igazságszeretettel és rettenthetlen bátorsággal, a törvények tiszteletben tartásával fenntartotta és diadalra vitte Törökország alkotmányos szabadságának lobogóját.

A magyar nemzetet évszázados baráti viszony fűzi az ozmán birodalomhoz. Már Felséged dicső elődei hazát adták a magyar bujdosó hősöknek és vezéreknek, midőn a szabadságért vívott dicső küzdelem után üldözötve, menedéket kerestek az ozmán birodalomban. A hálának soha ki nem irtható emlékei tartják fogva minden magyar ember szívét a török birodalom iránt.

Ezért az ozmánoknak minden gyásza, a mi hazánknak a szomorúsága, diadala, felvirágozása és nagysága öröme és megnyugvása.

Amidőn több mint harminc év előtt Törökországot adáz, gyűlölködő ellenségei megtámadták, letiporni igyekeztek és ezért élet-halál harcot kellett vivnia, a magyar nem-

zet rokonszenve és szeretete Felséged birodalma felé fordult és megalakult hazánkban a török-magyar bizottság. A bizottság, megalakulása pillanatától a mai napig, működését a török-magyar barátság kultuszának szentelte és a török nemzet egyik győzelmes hadvezérének, Abdul Kerin basának a két nemzet testvériségének kiolthatlan jelképeül, küldöttség útján diszkardot küldött; a török sebesültek felségítésére országos mozgalmat indított; később pedig örömmel fogadta a török szultán őfelsége küldöttjét, aki legbecsesebb történelmi emlékünket, nagy Mátyás királyunk korvináit vissza hozta a magyarnak.

Azóta is testvért megfigyelő gondossággal szemléltük Törökország sorsát és vele érezve diadalként ünnepeztük az alkotmányos állami létnek újra felkelt napját az ozmán birodalomban.

A két testvér-nemzet közötti barátság meleg hálaérzelmeitől áthatottan járulunk mi, a török-magyar hatvanas bizottságnak még életben lévő tagjai Felséged színe elé örömtől repeső szívvvel, hogy hazánk, a monarkia és az ozmán birodalom között fennforgó félreértések, a mi dicsőségesen uralkodó királyunk Ferenc József ő császári és királyi felsége bölcsességénél fogva, hazánk kormányának és diplomatáink valamint képviselőink közreműködésével ugyanakkor simult el, amikor Felséged trónralépésével az uralkodás jogaát kezébe vette.

Ezért, bizva a két nemzet között újból megpecsételt, szívünkben soha többé meg nem ingatható barátságban, üdvözljük Felségedet és a török birodalmat és annak minden alkotmányos tényezőjét a szép és magasztos évforduló alkalmából, osztva magyar szívvvel mindenben az ozmán birodalom alkotmányos életének nagyságát és dicsőségét.

Felséged hódoló szolgálai:

A török-magyar hatvanas bizottság még életben lévő tagjai:

Barabás Béla,

Visontai Soma.

(Következnek a többi aláírások.)

Ezt a föliratot, amelyet Barabás nyújt át beszéd kíséretében a török szultánnak, a bizottság már diplomáciai uton táviratilag eljuttatta a török kormányhoz.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „Aradi baromfi, galamb- és nyul-tenyésztő egyesület” tagjainak. Alapszabályaink miniszteri jóváhagyást nyertek. Kérem tebát az ig. tiszt. tagtársakat, hogy a további teendők megbeszélése céljából vasárnap d. u. 4 órakor az Illés-utcai községi fiúiskolában megjelenni sziveskedjenek. Cziráky Márton, végr. biz. elnök.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Az őrnagy ur. bohózat. Tapolczay Dezső és Vendrey Ferenc felléptével.
Péntek: Az ember tragédiája.
Szombat: Az ember tragédiája.
Vasárnap: Délután: Az erdészleány, operett. Este: Az ember tragédiája.

* **Mozgófényképek.** Megint kacagástól volt hangos a nyári szinkör. Vendrey és Tapolczay ismét két pompás alakítással kedveskedett a közönségnek, mely állandó derűtségben nézte végig a rég nem látott Mozgófényképeket. Felséges figura volt Tapolczay Kapor szerepében és falrengető kacagásban tört ki a közönség Vendrey felülmulhatatlan Kaján Tóbiásának láttára. Volt is annyi taps, amennyit más öt előadásán is alig hallunk. Egyébként elég vontatott előadásban volt részünk. Jók voltak Várnay, Benkóné, Dolly és kedves volt elég jelentős szerepében Delyné. H. G.

* **Aradi Utmutató** címmel hézagpótló könyvecske jelenik meg Aradon a közeli hetekben. A könyv rendeltetéséről a következő előfizetési felhívás szolgál felvilágosítással:

Az utóbbi években megtízszereződött Arad idegenforgalma. Eddig az idegeneket csak ama nevezetes alkalmak vonzották hozzánk, amikor az itt rendezett hazafias ünnepélyeknek országos hírek és jelentőségük volt. Most már erőmmel állapíthatjuk meg, hogy e nagy dátumok nélkül is jelentékeny számmal keresik föl Aradot az ország legtávolabb vidékein lakó polgárok. Aki itt átutazik s néhány órai időt szakíthat magának, az föltétlenül bejárja a várost s igyekszik megismerni azokat a történelmi nevezetességek helyeket, tárgyakat, amelyekről annyit hallott, de amelyeket még nem látott. Az idegennek, aki a várost, annak történelmi nevezetességeit megakarja ismerni, szerfölött nehéz a dolga. Araden ugyanis a hatóság nem gondoskodott arról, hogy mindenki által könnyen hozzáférhető általános tájékoztató és utmutató álljon az idezőnlő publikum rendelkezésére. Így nem csoda, ha sokan anélkül mennek el Aradról, hogy megtekinthették volna a történelmi nevezetességeket. Idegen embereket nem foghat meg az utcan senki, hogy kalauzolja el a városban és mutassa meg annak nevezetességeit. Ezért fontos szükség van itt egy Aradi Utmutató-ra, amely az idezőnlő utasokat pontosan, kimerítően, könnyen áttekinthetően tájékoztatja arról: mit, hol és hogyan tekinthet meg e történelmi emlékekben oly gazdag városban. Az Aradi Utmutató augusztus végén esinos kis könyvalakban, 100 oldal terjedelemben, gazdag illusztrációkkal, Arad legújabb színes térképével megjelenik. Ara 1 korona. Vidékre 1 kor. 10 fillér előleges beküldése esetén, bérmentve szállítjuk. Előfizetést elfogad Kerpel Izsó könyvkereskedése (Andrássy-tér, a Központi szálló mellett.) Tisztelettel Bolgár Lajos, az Aradi Közlöny helyettes szerkesztője. Boros János, az Aradi Közlöny kiadóhivatali főnöke.

* **Az őrnagy ur.** Tapolczay Dezső és Vendrey Ferenc vendégszerepléseinek legpompásabb estéje a holnapi lesz. A két vendégművész egy szellemes, csiklandós, híres francia bohózatban, Az őrnagy ur-ban lép fel, amely a francia bohózatirodalomnak egyik legraffináltabb, legötletesebb terméke. A darab címszerepét Szendrey Mihály játssza. Tapolczay a kutyamosó szerepét játssza, amelylyel már megkacagattatta az aradi közönséget, amikor a Vig-színház személyzete évekkal ezelőtt vendégszerepelt Aradon. Vendrey szintén igen jó szerepet játszik.

* **Az ember tragédiája.** Nagy ambícióval készül a színtársulat Madách Imre halhatatlan remekművének, Az ember tragédiájának előadására. Az igazgatóság nagy gondot fordít arra, hogy a világhírű magyar színpadi alkotás a legnagyobb precizitással, stilszerűen, a nagy költő szelleméhez méltóan kerüljön színre. Teljesen új diszleteket és jelmezeket készített az igazgatóság a darab mostani előadásához, amely kiállítás tekintetében felette fényes lesz. A három főszerepét K. Kápolnay Juliska, Keszler és Delli játsszák. Szerephez jut a darabban majdnem az egész személyzet. Az első előadás pénteken lesz, azután még szombaton és vasárnap kerül színre Az ember tragédiája.

* **Az Erdészleány** — délután. Jarnó bájos zenéjű operettjét, az Erdészleány-t, amely mindenütt nagy sikereket aratott, vasárnap délután játsszák először mérsékelt helyárok mellett.

* **Nagy siker az Urániában.** Az Uránia színház mozgófényképei óriási sikert arattak. A közönség alig tud betelni a szebbnél-szebb látványokkal. Alig képzelhetünk el szebb látványt, mint Ceylon, melynek művészi látkepe extázisba ragadja a nézőt. Egy bretagnei hajókeresztelés eredeti látvány, mely egy speciális bretagnei népszokás keretében játszódik le. Megkapó, drámai erejű látvány A vörös kísértet, mely sok ötletességgel van megrajzolva. Nagy hatású látványosság A velencei dráma, mely az események érdekessége mellett Velence gyönyörű tájképével is gyönyörködteti a nézőt. Szóval annyi eredeti és érdekes látványlában van része a publikumnak, mely méltán szerez híveket az Urániának. 791

Marakodás az Aradi Hitelbankban.

Az igazgatóság az aranybáró ellen. Szántó kívánságai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 21.

Lapunk mai számában közöltük Győrffy Árpád báró brádi aranybánya tulajdonos leleplező levelét, a melyben elpanaszolja, hogyan csalta őt lépre a vaskereskedőből lett vezérigazgató. Habár a báró levele a Hitelbank igazgatóságát nem aposztrofálta, a pénzügyintézet igazgatósága mégis jónak látta Győrffy soraira válaszolni. Levelet intéztek hozzánk, amelyben a bárót azzal vádolják, hogy a tiszteletdíjat szívesen zsebre vágta volna, de most, a baj bekövetkeztével hallani se akar a bankról.

A marakodás tehát teljes az intézet körül, pedig hát nincs is, konkrétan, ami fölött osztozkodni, marakodni lehetne. Csak baj van, amiben azonban úgy látszik, nem egyformán akarnak osztozkodni.

Az igazgatóság levelét itt közöljük:

Hol van a báró?

Igen tisztelt szerkesztőség! Az „Aradi Közlöny” mai számában A becsapott aranybánya tulajdonos cím alatt megjelent levél adataira engedje meg, hogy a nyilvánosság előtt következőkben válaszolhassunk:

Ez év június hó 30-án kezdetett meg pénzügyintézetünk volt tisztviselői ellen a hatósági elnyomozás, melynek eddigi eredményéről illetékes helyen kellőleg tájékoztatván, az intézet helyettes elnöke táviratilag fordult Győrffy Árpád báró urhoz, mint az intézet elnökéhez július hó 2-án d. e. 9 órakor, kérve őt, hogy — tekintettel az aggályos helyzetre — Aradra utazni szíveskedjék.

Még július hó 2-án este Győrffy báró táviratban tudatta a helyettes elnökkel, hogy beteg lévén ide nem jöhet, de levélileg kér felvilágosító értesítést.

Július hó 8-án lozszádi Győrffy Árpád báró ur címére a kért levél ajánlva elment s így szól:

Aradon, 1909. VII—3.

Igen tisztelt Elnök uram!

Táviratodra van szerencsém ide mellékelni az „Aradi Közlöny”-nek hitelintézetünkre vonatkozó közleményeit, melyek bizonyára eszközölhetik, hogy a takarékpénztár be-

tevői pénzükért az intézetet tömegesen megronhanják s így csődbe kergethetik.

A részvényesek e hó 18-ikára rendkívüli közgyűlésre már összehívtak, mikor is határozni fogkelleni az intézet jövőjéről.

Súlyos körülmények indokolták teszik megújított kérelmemet: hogy légy kegyes sürgősen ideutazni.

Megkülönböztetett tisztelettel

Wittich.

Miután az események előre vetették arányukat, a helyettes elnök július hó 13-án Győrffy báró urat táviratilag felkérte, hogy e hó 15-én megtartandó igazgatósági ülésen megjelenni szíveskedjék.

E távirat azonban, mint kézbesíthetetlen visszaérkezett Brádról, a pénzügyintézet elnökének állandó lakhelyéről, budapesti tartózkodási helyének megjelölésével. Erre július hó 15-én Budapestre a többször nevezett báró címére a következő tartalmú távirat meneszteltetett:

Vezérigazgató és könyvvezető hatóságilag letartóztatva. Talán ideje volna már jönni.

Ezen tényállás kétségtelen, de igazolja, hogy a nemes báró amaz állítása, miszerint a bank elnöki állásáról leköszönt, a valóságot nem fedi, mert 1-ször: ha leköszönt volna, nem kér felvilágosítást a bank ügyére vonatkozólag, továbbá 2-szor a levélbeli közleményekre és távirati ismételt sürgetésekre legalábbis annyit válaszolt volna, hogy lemondván már az elnökségről, ne molesztálják.

A tiszteletdíj.

Mindenesetre kényelmesebb volt, midőn a közgyűléseken évenként egyszer leendő elnöklésért tiszteletdíjjal kecsgetett az elnöki tisztelet viselni, mint jelenleg a Szántó és Ujházy visszaélései folytán beállott nehéz helyzetben, díjtalanul az intézet megmentésén, a takarékbetevők és hitelezők kielégítésén, úgy a részvényesek érdekeiknek megóvására reggeltől estig munkában állani.

De hát mért érdeklődnék a részvényesek iránt a nemes báró? Ki, habár mint a mai hírlapi közleményekből kitetszik, a bank ügymenete, könyvei, tisztviselői bánásmódja stb. felett oly buzgón ellenőrködött, míg az intézeti alapszabályok 54. §-ának imperative kimondott intézkedését elolvasni elfelejtette, mely szerint minden igazgatósági tagnak 10 drb. intézeti részvényt hivataloskodása tartamára az intézet pénztáránál letéteményezni kell, s ennél fogva a bizonyos évi tiszteletdíj kilátását elfogadta, de ugyanezen intézet egyetlen egy részvényét meg nem vette.

Tisztelettel

Az igazgatóság.

Szántó kívánságai.

A derék vezérigazgató nagyon szomoruan ül a fogházban. Súlyosbitja helyzetét az a körülmény is, hogy szegény feje beteg. Régi, elhanyagolt baja van, amelyből most bizonyosan kigyógyítják a rabkórházban.

Szántó ügyvédjének tegnap kézbesítették a helyettes vizsgálóbíró két oldalra terjedő végzését, amelyben különösen Ujházyról szörnyen kompromittáló dolgok vannak. Az ügyvéd bevitte a végzést Szántónak, aki átolvasta azt. Az ügyvéd kérte, hogy adja vissza.

— Nem adom, — mondta — mert még ez is a lapokba talál kerülni. Pedig már eleget irtak rólam. Szeretném már, ha volna egy nap, amikor nem irnak rólam az újságok.

A direktor ezután ráült a végzésre és nem adta ki az ügyvédnek. Ilyen kemény leány az a Szántó!

Betörők a szegedi ügyészségen és a vizsgálóbírónál.

Ellopott bűnlejek és akták.

Távirati tudósítás.

Arad, július 21

Ma reggel szinte páratlanul álló betörésnek jöttek nyomára Szegeden. Kiderült, hogy az éj folyamán eddig ismeretlen tettesek behatoltak az ügyészségre és a vizsgálóbírószobához, kifosztották a bűnlejek kamrát, majd a fontos akták közül loptak el számos darabot.

A betörést ma reggel vette észre *Junászka* Ferenc, az ügyészség pénztárosa és kiadója. Amikor bement a hivatalába, megdöbbenve látta, hogy a vaskasszája, amely a földön szokott lenni, most az asztalon feküdt fölfordítva. A benne volt pénzt, 5600 koronát a tettesek ellopták. A vastasszában őrzött kulcsok is hiányoztak. Azokat a tolvajok magukhoz vették és mindama helyekre behatoltak, amelyeken fontos iratokat és bűnlejeket sejtettek. A kulcsok segítségével bejutottak a bűnlejek kamrába, amelyből sok fontos bűnlejet kivettek és magukkal vittek. Bementek *Szapár József* ügyész szobájába, ahonnét sok aktát elvittek. *Szapár*, aki jelenleg szabadságon van, az iratok nagy részét az asztalán hagyta és így azokat könnyen elvihették.

Amikor itt már minden fontosabb tárgyat magukhoz vettek, átmentek az ugyancsak a második emeleten lévő vizsgálóbírói hivatalba. Itt fölfeszítették *Magay Lajos* vizsgálóbíró asztalfiókját és szekrényeit, amelyekből iratokat vettek ki. A kulcsokat reggel a Széchenyi-téren lévő igazságügyi palota előtt elhúzódnálisan találták meg.

Kétségtelen, hogy a betörést olyan egvének követhették el, akik a viszonyokkal teljesen ismerősek, vagy akiknek a palotában tartózkodók közül bűntársaik vannak. Ugyanis a palota bejáratától alig néhány lépésnyire van *Tóth* kapus lakása és ha éjjel oda behatolnak, a kapus figyelmét ez nem kerülheti el. Bizonyos, hogy a lopást az követte el, akinek nagy érdeke volt, hogy néhány ügyirat és bűnlejek el-tűnjön az ügyészségről.

Mihálovich Géza otthon

*

E címen azt írja a „Zala” újság: A múlt héten végre megnyitott *Mihálovich Géza* előtt a Könti-utcai rideg ház kapuja. A budavári főhercegi palota szenzációjának áldozata, a délceg huszárkapitány, mint civil ember hagyta el a katonai fogházat, amelyben hosszú, kinszenvedéssel teljes hónapokat töltött és hazajött Zalaegerszegré szülei házába. A szenvedés megviselte, de meg nem törte. Emelt fővel jött ki abból a házból, amelyben megfosztották a rangjától és a szabadságától.

Amilyen önérzetesen viselte el nehéz sorsát a hadbíró előtt s a fogság szomorú napjaiban, olyan keményen, katonásan lépett most ki az életbe. Az ajka zárva maradt, nem ejtett ki egy panaszhangot, egy vádló szót sem. Mert a lelke mélyén meg van győződve arról, hogy a szenvedésekért, megaláztatásért rehabilitációt, felemelő kárpótlást kell kapnia.

Az egész közvélemény meg volt győződve arról, hogy *Mihálovich Géza* nem követhetett el bűnt, hanem áldozata egy ismeretlen drámának, amely a fényes főhercegi palota falai között játszódott le. A haditörvényszék lezárt ajtó mögül nem szivárgott ki a titok, amely edzett katonák keblében van eltemetve. De va-

lamennyi között legedzettebb *Mihálovich Géza*. Rajta gázolt végig a nagyuri harag, öt teperte le a mohos, nehézszagu katonai törvénykönyv kegyetlen paragrafusára és mégis csak annyit válaszolt a kérdezősködésre: az én ügyem katonadolog. Pedig alig hagyta el szenvedésének színhelyét. Marad fegyelmezett, önmagán uralkodó katona és erős férfi, aki az igazságba vetett rendíthetetlen hittel várja és fogja kiküzdenni az elégtételt.

A rideg ház kapujában a testvéri szeretet, itthon a szülők meleg szíve várta s a társadalom mint hazajött jóbarátot fogadja. Életének nagy tragédiája után itthon szerez erőt és kitartást ahhoz, hogy visszaszerezze azt, amit elvesztett. Mi, akik kora ifjúságától fogva ismerjük *Mihálovich Gézát*, tudjuk azt, hogy törhetetlen energiája, férfias akaraterője ki nem merül, le nem törik addig, míg ki nem küzd a maga igazát. Ebben kísérni fogja a társadalom egész szimpátiája, amely egész életében soha el nem hagyta. Zsenialitása meg fogja találni azt a helyet, ahol érvényesülnek kiváló képességei s nemsokára a megpróbáltatás ideje nem lesz egyéb, egy szomorú emléknél.

Titokzatos büntény Erzsébetfalván.

A meggyalázott és megölt gyermek.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 21.

Mai számunkban egy távirati jelentés alapján röviden jeleztük már azt a sötét hátterű, pszichológiai és kriminológiai szempontból is rejtelmes büntényt, amely tegnap óta a budapesti rendőrséget és az erzsébetfalvai csendőrséget foglalkoztatja. Erzsébetfalván meggyilkoltak egy tizenhárom éves kőműves fiút, akinek a holttestét egy épülő ház meszes gödrében ásta el a bűnös ember. A boncolás, amelyet ma tartottak meg, konstatálta, hogy a meggyilkolt fiú ellen természetellenes merényletet is követtek el.

(A meggyilkolt fiú.)

A rettenetes büntény szerencsétlen áldozata *Csáki József*, tizenhárom éves kőműves napszámos. A fiatal gyerek jómodu család tagja. Az édes apja *Kőbányán* mészáros és hentes, a bátyja, *Géza* pedig Erzsébetfalván az Angyal utcában vagyonos mészáros.

A gyereket a szülők taníttatni akarták, de a fiú megszökött hazulról és napszámosnak állott be. Így került Erzsébetfalvára, ahol mostanában *Schubert Ferenc* Géza-utca 22. számú házában az építkezésénél kapott munkát.

Erzsébetfalván a bátyja adott szállást és kosztot a fiúnak. A múlt hét közepén a gyermek a bátyjával is összeveszett. *Csáki Géza* nak ugyanis eltűnt 20 koronája és az öcsését vádolta meg a lopással. *Csáki József* ebédelni se ment haza szombaton. Az építkezésnél ebédelt, azután tovább dolgozott egészen délután 3 óráig. Ekkor a fiú hirtelen abbahagyta a munkát, letette a szerszámot és a mellette dolgozó napszámos fiúnak a következőket mondotta:

— Nem maradok itt tovább egy pillanatig se. Bemegyek Budapestre, a másik bátyámhoz, aki a vágóhidon mészáros. Az jobban fog banni velem.

Ezzel felkerelkedett és az Ilona-utca felé eltávozott.

Délután hat órakor *Matulek* építőmesternek feltűnt, hogy *Csáki József* nem jelentkezik a heti béreért. Kereste a fiút s ekkor mondták meg neki, hogy már délután 3 órakor elment. Később az eltűnt fiú bátyjának a fia megjelent az építőmesternél és felvette *Csáki József* heti bérét. Ettől fogva nem hallottak semmit a gyerekről.

(A felfedezett holttest.)

Hétfőn reggel az építkezésnél megkezdtek újból a munkát. A ház udvarán egy három

négyméteres meszes gödör van, amelyet *Lindtner Béla* napszámos fiú mélyebbre akart ásni, hogy ott meszet oltson. Amint mintegy 30 centiméternyi mélységre ásott, egyszerre az ásója megakadt valami kemény tárgyban, lehajolt, hogy megnézzze, mi állja az útját szerzőszámjának. Amint széjjel turta a földet, egyszerre egy emberi kar akadt a kezébe. Nyomban riadtan jelentette a borzalmas esetet az építőmesternél, aki a gödröt egész esetlenségben kiásatta és a mélyében rábukkantak a szombaton eltűnt *Csáki József* holttestére.

Az esetet azonnal jelentették a csendőrségnek, amely értesítette róla a pestvidéki királyi ügyészséget. Délután hat óra volt már, a mikor megjelent a helyszínen a vizsgálóbíró és a csendőri bizottság. A helyszíni szemle alkalmával megállapították, hogy a fiú bünténynek esett áldozatul. Valaki megölte, azután elásta a meszes gödörbe. A halottat nyomban az erzsébetfalvai közpórház halottas házába vitték, ahol *Szalay, Pártos* és *Bácskay* községi orvosok fölbontolták. A boncolás megdöbbentő adatokat derített ki. Az orvosok megállapították, hogy a tizenhárom éves fiú természetellenes merényletet követte el, mielőtt meggyilkolták.

(A nyomozás.)

A csendőrség természetesen nyomban a legerélyesebb nyomozást indított a tettes kézrekerítésére. Először *Csáki Gézát* gyanúsították, de az alibit igazolt. A csendőrök most már a legnagyobb bizonytalanságban folytatták a nyomozást. Az kétségtelen, hogy a gyilkosnak hosszabb időt kellett tölteni az épülő ház udvarán, mert a gödröt a gyilkos ásta mélyebbre és a halottat beletéve, a földet rászórta. Ez körülbelül fél órai munka. A Géza-utca közel van a község házához, éjszaka is többször járnak arra rendőrök és semmi gyanusítást nem vettek észre. Az a vélemény, hogy a gyilkosságot a helyszínnel teljesen ismerős ember követte el.

Különösen gyanussá teszi a dolgot az, hogy a fiút annak az ipitkezésnek az udvarán hantolták el, ahol dolgozott. Az a kérdés merül fel, hogyan került éjszakánként idején arra a helyre a gyermek? Azt hiszik, hogy a fiú utközben meggondolta a dolgot és visszatért. Este volt már, amikor megérkezett Erzsébetfalvára, nem mert bekopogtatni a bátyjához és az épülő házban akarta eltölteni az éjszakát. Az üres telken véletlenül találkozhatott a támadójával, aki homoszexuális hajlamától elragadtatva elkövette a merényletet, azután, hogy a fiú árulója ne lehessen, megfojtotta a boldogtalant.

(A gyanúsítottak.)

A csendőrök összefogdosták Erzsébetfalván mindazokat, akikről tudták, hogy homoszexuális hajlamuk van. Ezek az elvetemült emberek nagy számban élnek Erzsébetfalván. Legtöbbje fegyházviselt ember, akik még a fegyházban fajultak el. Kiszabadulásuk után kitiltották őket a főváros területéről és Budapest közelében, Erzsébetfalván telepedtek meg.

A gyanús embereket sorra kihallgatta a rendőrség, de valamennyi igazolta az alibijét. Csak egy embert nem tudnak megtalálni. Ez egy madárkereskedő, aki vasárnap óta eltűnt erzsébetfalvai lakásáról. Most ezt keresik. Ma délelőtt a pestvidéki királyi ügyészség megkereste a budapesti főkapitányságot is, hogy a titokzatos bűnyben segítse a nyomozást. Ma délután több ügyes detektív utazott ki Erzsébetfalvára, hogy kézrekerítse az elvetemült gonosztevőt.

A meggyilkolt fiút ma temették el teljes csendben. A temetésen csak a családtagok voltak jelen.

Tébolydába hurcolt törvényszéki bíró.

A tanársegéd és a bíróné botránya.

Távirati tudósítás.

Arad, július 21.

Párját ritkító és regénybe illő merészséggel akarták a kolozsvári Vörös-Kereszt-kórház egyik betegét, Balló Lázár gyulafehérvári törvényszéki bírót, felesége és a kolozsvári elmegyógyintézet egyik fiatal orvosa, Szabó József dr. szabadságától örökre megfosztani és tébolydába becsukni.

A törvényszéki bíró idegzetét szerencsétlen családi élete annyira feldulta, hogy néhány hét előtt felvételét kérte a kolozsvári Vörös-Kereszt-kórházba, ahol a könnyebb betegeket ápolják. Brandt dr. egyetemi tanár, a kórház igazgatója készséggel felvette a beteg bírót, akit egy ízben már gyógykezelték a kórházban.

A törvényszéki bíró már évek óta rossz viszonyban él feleségével. Válopört is indított ellene hűtlenség címén. A törvényszék és a tábla elválasztotta a házastársakat, azonban a Kuria megsemmisítette az alsóbb fórumok határozatát, nem választotta el a feleket egymástól. Balló Lázárt rendkívül megviselték ezek az események s a kórházban akarta kipihenni az átélte izgalmakat. Itt feltűnő esemény történt vele. Egy napon megjelent Brandt egyetemi tanárnál egy kolozsvári városi tisztiorvos, aki a bíró felesége megbízásából megakarta vizsgálni Ballót, hogy mint súlyos beteget a tébolydába szállítsák. A kórházigazgató kijelentette, hogy a bíró teljesen normális ember s alapos vizsgálat után ezt konstataálta Ballóról a tisztiorvos is.

Ezzel az ügy nem volt befejezve. Este 6 órakor megjelent a Vörös-Kereszt-kórházban Szabó József dr., a kolozsvári elmegyógyintézet tanársegéde és Balló Lázár törvényszéki bíró felesége. Azonnal felkeresték Brandt József egyetemi tanárt és kijelentették előtte, hogy Balló Lázárt az elmegyógyintézetbe akarják szállítani. Brandt dr. azonban azt felelte, hogy neki nem áll jogában a beteg fölött rendelkezni s a kórház szabályai szerint a bírónak magának kell kinyilvánítania akaratát afölött, hogy el akar-e távozni vagy sem.

Szabó József dr., orvos erre azt mondta:

— Na, én elfogom innen mégis vinni. Majd elsétáltatom valahogy.

Brandt dr, akit épen táviratilag Budapestre hívtak beteg leányához, nem sokat törődött a dologgal s tréfára vette a fiatal tanársegéd fenyegetését.

Egy negyedóra múlva azonban egyik ápolónő rémülten szaladt fel a tanárhoz, hogy a törvényszéki bírót megszóktették a kórházból, valószínűleg az elmegyógyintézetbe szállították. A hír csakugyan igaz volt. Szabó József dr. orvos az udvaron sétáló Balló Lázárt az utcára esalta s mialatt a bíró felesége elrejtőzött, hirtelen az ottan álló landauerbe tuszkolta. Majd az asszony is kocsiba ült és elhajtottak az elmegyógyintézetbe.

Az eset nagy konsternációt keltett a kórházban, de Brandt tanár sem volt rest s a legerélyesebben lépett föl kartársával szemben. Telefonált az elmekórházba, hogy amennyiben este 9 óráig az elsikkasztott törvényszéki bírót a tébolyda ki nem adja, a legmesszebbmenő hatósági közbelépést veszi igénybe. A tanársegéd a kitűzött időre pontosan visszahozta a bírót, akit felesége ép ésszel az örültek közé akart zárni.

A törvényszéki bíró vallomása szerint azért akarta tébolydába zárni őt a felesége, hogy

el ne válhasson tőle, nyugdíjaztathassa és a nyugdíjból 5 kényelmesen élhessen.

Szabó dr., a fiatal tanársegédet, akinek esete Kolozsvárott nagy szenzációt keltett, elbocsátják a kórházból.

Gyilkosság a váci fegyházban.

Leszurt butorgyáros.

Távirati tudósítás.

Arad, július 21.

Szinte hihetetlennek látszó távirati hír érkezett ma Vácról. A fegyházban, ahová csak a súlyos bűncselekményeket elkövetett rabokat zárják el, ahol az elítélteknek vezekelni, bűnhődni kell, egyik fegyenc ma gyilkosságot követett el. Bogdán János, gyilkosság elkövetése miatt 12 évre elítélt fegyenc, ma reggel megölte a fegyházban Löwinger Ernő váci butorgyáros. A szenzációs eseményről Vácról a következőket jelentik:

A váci fegyházban tölti hat év óta büntetését Bogdán János fegyenc, akit gyilkosság miatt 12 esztendei szabadságvesztésre ítélte a bíróság. Bogdán 130 rabtársával a fegyház asztalos műhelyében dolgozik. Löwinger Ernő váci butorgyáros részére butorárakat készít a fegyház. A fegyház ugyanis a rabok munkáerejét úgy értékeli, hogy egyesekkel szerződésre lép s bizonyos ipari termékeket állít nekik elő csaknem a legminimálisabb ár mellett. Löwinger naponként személyesen ellenőrizte a rabok munkáját és hol itt, hol ott tette meg a munkálatokra nézve észrevételeit. Tegnap a Bogdán munkája ellen volt valami kifogása. Figyelmeztette, hogy hibáit javítsa ki:

— Magának mindég baja van velem — válaszolt Bogdán mogorva hangon a gyárosnak.

— Ha így viselkedik velem szemben — mondotta Löwinger — holnap raportra állítom az igazgató elé. Majd megtanítja az magát.

Bogdán a butorgyáros fenyegetésére nem válaszolt semmit, csak mormogott valamit bajusza alatt. Ma reggel, amikor Löwinger belépett a fegyház műhelyébe, Bogdán János egy szerszámkással azonnal hozzáugrott:

— Meghalsz kutya! — kiáltott rá és azzal Löwinger nyakába szurta kését.

A fegyház műhelyében természetesen nagy ribilliót okozott az eset és a rabok ijedve vették körül a gyilkost, aki egykedvűen dobta el véres kését.

— Amit kerestél, azt megkaptad, — mondotta.

Löwinger sérüléseivel ájultan összeesett. A törvényszéki orvost nyomban értesítették az esetről és az vette ápolás alá a butorgyáros. Az orvos kijelentette, hogy Löwinger sérülése feltétlenül halálos.

Bogdánt nyomban Török Samu helyettes igazgató elé vitték. Elmondotta, hogy a gyilkosságra előre elkészült. Egész éjjel nem aludt, forralta a boszutervet, mert Löwinger, csak azért, hogy valamit nem csinált a kedvére, az igazgatóság elé akarta állítani. Hat éve vagyok a fegyházban — ugymond — de soha semmiféle bántódásom nem volt. Azért boszantott úgy az eset.

Bogdánt a fegyház igazgatósága nemso-kára feltételeken szabadságra akarta javasolni.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

HIREK.

Körözés egy volt aradmegyei jegyző e'len.

59 korona adóhátralék miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 21

Aradmegye hivatalos lapjának legutóbbi számában a *Körözések* rovatban olvasható az alábbi néhány sor:

„Almáskamarás községből adóhátralék visszahagyása mellett teljesen ismeretlen helyre eltávozott Bartos Ferenc, volt községi jegyző. — Feltalálás esetén alólirott község előljáróságát értesíteni kérem. Almáskamarás, 1909. évi július hó 16. Az előljáróság.”

A szóban lévő Bartos Ferenc több évig volt jegyzője Almáskamarás községnek. Különféle szabálytalanságok miatt felfüggesztették és egy évvel ezelőtt a fegyelmi választmány állásvesztésre ítélte. Bartos nem várta be, amíg az ítélet jogerőre emelkedik, hanem feleségével együtt, aki jómódu aradi családból származik, elköltözött a községből. Azóta nem tudják hol van, most aztán körözést adtak ki ellene. Ez a körözés nem valami veszedelmes dolog. Ugyanis az almáskamarási községhezán ezt a felvilágosítást adták a körözvényről:

— Bartos nagy adótartozásokkal ment el innét. A szőlőjét emiatt el kellett árverezni. még 59 koronával tartozik. Nekünk kötelességünk volt a körözést kiadni, mert az adót máskülönben nem írják le a pénzügyigazgatóságnál.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 22-én az időjárás: meleg, száraz.

— A király nyári programja. Ischlből táviratozzák: A király augusztus 18-án Tirolba utazik, hogy jelen legyen Tirol százéves fennállásának ünnepélyén. Innét Bregensbe utazik és megtekinti Zeppelin gróf léghajóját, amely ez alkalommal fel fog szállni. Majd visszatér Ischlbe, ahonnan Bécsbe, innét pedig a hadgyakorlatokra Morvaországba fog utazni. A hadgyakorlatok szeptember 8-án lesznek Gossmeserichben, ahol Vilmos császár és Ferenc József királyon kívül részt vesznek Ferenc Ferdinánd trónörökös, Lipót Szalvátor, Frigyes, Jenő, Károly Ferenc József főhercegek, Schönnaich közös hadügyminiszter és Hotrendorf Conrad vérvéri főnök. Az uralkodók Harrach gróf kastélyában lesznek elszállásolva.

— Francia újságírók a zágrábi vádlottakért. Budapesti tudósítónk jelenti: Rákosi Jenő, az „Otthon” elnöke Párisból ma a következő táviratot kapta:

Az „Otthon” újságírók elnökének Budapest. Alólirott francia újságírók a magyar kartársakhoz fordulnak, hogy felkérjék, lépjenek közbe az egész sajtó nevében a zágrábi pör vádlottjai érdekében. A pörben ártatlan férfiak, csak szándékukért és véleményükért vádoltnak. Az ellenük tett vádak csak újság és röpiratokból való terjesztésre vonatkoznak, amelyek el sem lettek kobozva. A francia újságírók kéri magyar kollegáikat, vigyázzanak, nehogy ez ügyben nagy, helyre nem hozható jogtalanság történjék. A táviratot az összes előkelő francia lapok szerkesztői aláírták.

Rákosi Jenő ez ügyben folyó hó 23-án délután fél négy órára értekezletet hívott össze.

— Don Carlos temetése. Triesztből táviratozzák: A király beleegyezését adta, hogy Don Carlos holttestét a Dém templomában temessék el. A temetésen — amely pénteken lesz — a bécsi pápai nuncius is részt fog venni.

— **Károlyi gróf és a románok.** A P. N. írja: Szaniszlón, Szatmármegyében, a megnyitandó állami elemi iskola céljaira közvetlenül a templom mellett lévő gőzmalmi telket a magyarság ki akarta sajátítani, de a román tulajdonos semmi árért sem volt hajlandó kulturális célra eladni. Ennek ellensúlyozására mozgalom indult meg az ugynevezett „magyar” malom megalakítására. A *Károlyi gróf féle hitbizomány ingyen telket adott e célra* és csak a malom esetleges megszüntetésére biztosította magának a visszavásárlásra az elővételi jogot. A malom nyersolajmotorokkal fog dolgozni és a cége „A szaniszlói román. kat. és ev. református egyházak gőzmalma” lesz.

— **Széchenyi Lászlók itthon.** Budapestről írják: Széchenyi László gróf és felesége, *Vanderbilt Gladys* most érkezett haza Angliából, ahol a lovassportversenyeken vett részt. A grófi pár a nyarat örmezői kastélyában tölti. Az idei nyáron kezdik meg a fővárosban a grófi pár végleges otthonának újjáépítését. Széchenyiek erre a célra az *Andrássy ut* és a *Bajza-utca* sarkán levő *Semsey-nyaralót* vásárolták meg. Ezt a nyaralót egy amerikai híres műépítész tervei alapján alakítják át. A földszint hatalmas előcsarnok, illetőleg fogadóterem lesz, ahol nagy társaságot lehet vendéglátni. Az első emeleten lesznek a lakosztályok. Az új otthon még a tél folyamán elkészül.

— **A bankigazgató katasztrófája.** Vácról még a következőket írják *Tarcsay Pál* bankigazgató katasztrófájáról: *Tarcsay Pál* budapesti bankigazgató halálos balesetéről minden körben, ahol csak ismerték, sok szó esett és magyarázatul kétkedve fogadták, hogy az életerős fiatal ember a leesés következtében vesztette volna életét. A család ezért *Kálló Antal* váci rendőrkapitányt arra kérte, hogy *Tarcsay* holttestét budapesti orvosok jelenlétében boncoltassa föl. A boncolás tegnap délután ment végbe a váci kórház halottaskamrájában váci és budapesti orvosok jelenlétében. A szakértők *Tarcsay szívén nagy elváltozást találtak* s megállapították a szív ütőerének nagyfokú elmeszesedését. Az orvosi vélemény szerint *Tarcsay Pál* szívműködése nem volt rendes. s ezért, amidőn a négy méteres létrára fölment, valószínű, hogy szédülés lepte meg és ennek következtében zuhant le, a lezuhanás pedig koponyarepedést okozott, mely egy óra alatt megölte a fiatal bankigazgatót.

— **Ipari kiállítás Aradon.** Az aradi Kossuth-szobor leleplezése alkalmával az aradi középiparosok kiállítást óhajtanak rendezni. Azt remélik, hogy *Kossuth Ferenc* lejön az ünnepekre és a kiállított tárgyakkal felhívhatják figyelmét az aradi iparra. Hasonló kiállítás 1885-ben volt Aradon. A kiállítás védnökségét *Varjassy Lajos* polgármester készséggel fogadta el.

— **Eltűnt őrnagy.** Budapestén a Király-utca 39. szám alatti „Elite”-szálloda portása a főkapitányságon ma bejelentette, hogy *Franzcsa Tódor* hannoveri születésű 43 éves aktív porosz őrnagy, aki náluk e hó 12-ike óta meg volt szállva, eltűnt. Miután azt hiszik, hogy a fővárosi viszonyokkal ismeretlen előkelő vendégnek valami kellemetlensége történhetett, a rendőrség a szálloda bejelentésére most keresi az őrnagyot.

— **Nagy katasztrófa Görögországban.** Athénből táviratozzák: A görögországi földrengés, mint most már megállapították, nagyon sok áldozatot követelt. Háromszáz ember a romok alatt van. Eddig harminc halottat húztak ki.

— **Eljegyzés.** *Teszling Ferenc* helybeli kereskedő a *Teszling és Tasch* cég beltagja eljegyezte *Messzer Ferenc* világiosi földbirtokos kedves leányát, *Magduskát*. 2716

— **Kell Manó cég ajánlja hirneves ke Lengye-haristnyait és ruhadisz remekeit.** Telefon szám 673. 131

— **Az újságírók segítő-alapjának.** Az *Arad-hegyaljai helyi érdekű motoros vasút* igazgatósága az aradi újságírók segítő-alapja részére száz koronát adományozott. *Faragó Rezső*, a segítőalap id. pénztárosa.

— **Gaal Gaszton esküvője.** Budapesti tudósítónk jelenti: *Gaal Gaszton* országgyűlési képviselő ma tartotta Budapesten esküvőjét *Fáy Vilmával*.

— **Életunt urinő.** Budapestről jelentik: *Trummer Józsefné*, született *Heisler Hedvig* 52 éves maánzőnő ma reggel a Nagymező utca 24. szám alatti lakásának a második emeletéről, öngyilkossági szándékból le akart ugrani az udvari kövezetre. A legkritikusabb pillanatban azonban megakadályozták az életunt nőt végzetes szándékában. *Trummernét*, akivel később megígértették a hozzátartozói, hogy nem tesz kárt önmagában, magára hagyták, hogy magához térjen, izgatottsága lecsillapodjék. Az urinő, amikor egyedül maradt, újabb öngyilkossági kísérletet követett el. Egy kis üveg szublimát oldatot ivott ki ugyanis, amittől oly súlyos belső sérüléseket szenvedett, hogy a mentőknek kellett a makacs öngyilkost a Rókus-kórházba szállítani.

— **Aratósztrájk.** *Békéscsabáról* jelentik, hogy *Schwarz Ferenc* fűzesgyarmati birtokán 34 aratómunkás sztrájkba lépett. A csendőrség felszólítására azután 16 munkás munkábalépett, a többiek pedig letartóztatták. — *Bass Simon* pázmándi uradalomban 200 arató sztrájkol, akik a szerződésben kikötött bérrel a termés silánysága miatt nincsenek megelégedve. Minthogy zavaroktól lehet tartani, a hatóság intézkedett, hogy kellő számú csendőr menjen a helyszínére.

— **Öngyilkos fiatal asszony.** Az aradmegyei Kiszindiaról jelentik: *András Simon* 18 éves, szép felesége, aki csak két héttel ezelőtt ment férjhez, tegnap összeveszett férjével. A fiatal asszony összeszedte holmiját és szüleihez költözött. Férje és szülei is kérelték, hogy térjen vissza férjéhez, de a fiatal asszony hajthatatlan maradt. Ma reggel, mialatt szülei magára hagyták, a fiatal asszony felakasztotta magát. Mire észrevették, halott volt.

— **Nagy lopás a pozsonyi textilgyárban.** *Pozsonyból* táviratozzák: A textilgyárban történt nagyszabású lopások ügyében a rendőrség megállapította, hogy ez a gyár a katonai kincstárnak kész ruhákat szállít. A munkások az ellopott posztót eladták pozsonyi posztókereskedőknek, akik a posztót Bécsbe szállították. Az egyik munkást tetten érték, midőn a gyár falán egy 28 méteres posztódarabot dobott át. A munkások azt vallják, hogy 15—20 év óta körülbelül 2500 méter posztót loptak el. A gyárvezetőség a kárt 100,000 koronára becsüli.

— **A Gambrinus éttermében** mindennap mozgókép. Unnep és vasárnap délelőtt, valamint minden esütörtökön este katonazene. Tisztelettel *Kánya Géza*. 1567

— **Szeptők és májfoltok ellen** használjon eredeti *Kárpáti-féle Benzoetej-crémet* és *Benzoetej-zappant*. Kapható a készítőnél: *Kárpáti János* gyógyszerárban Arad, *Boros Béné* tér 15. szám. 893

— **A lóvasut-jegy sorsolása.** Nyeremény ki-sorsolását tartotta közjegyző jelenlétében a múlt héten utasai részére a lóvasut, Egy 100 és 50 koronás nyeremény került kiosztásra. A száz koronás nyereményt egy szegény, nagy családdal megáldott munkás nyerte meg, aki ezáltal 2—3 hónapig nem lesz kénytelen nyomorogni a mai nagy drágaság mellett. Meghatottan mondott köszönetet a pénz átvételekor, áldva a nagylelkű sorsolási mód rendszeresítését. Az ötven koronás díjat egy előkelő aradi uriaszony nyerte, aki ugyan nincs ráutalva, mégis örvendett „*Fortuna Istenasszony*” e kegyének. Hiába, a pénz — az pénz. — A jómódu ép oly szívesen veszi és örül neki, mint a családos munkás, akinek az a könnyebb megélhetésre nagyon is szükséges. Az igazgatóság elhatározta, hogy július havától kezdődőleg 5 nyereményt oszt ki és pedig egy 50, egy 40, egy 30, egy 20 és egy 10 koronás nyereményt (összesen 150 koronát). Ezzel lehetővé akarja tenni, hogy utasai közül mennél többen vehessenek részt a jutalmazásban. A jutalmazásban való részvétel az utasoknak nem kerül pénzébe s így, ha kedvez a szerencse, a menetjegyek egyszerű beküldése által részesülhetnek a kiadandó jutalomban. Azon csekély fáradság, amibe a jegyek megőrzése kerül, bőségesen nyer ellenértéket a pénzbeli jutalmazás által. A 100 koronás díjat a 00097. sz. N. betűs piroszsinü jegy nyerte meg. Az 50 koronás díjat a 06369. számú H. betűs fehérszinü jegy nyerte meg. — **Francia likörök** legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér *Vojtek és Weisznál*.

A kiváló bér- és lithumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Salva-Lipéz

Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfparkpart 8.

Siegel Elza gyilkosa.

A titokzatos kínai Budapesten.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 21.

Tegnap este óta a detektívek egy kínai gyilkost keresnek Budapesten. Ez a kínai tudvalevőleg Newyorkban meggyilkolta *Siegel Elza* hittérítőnőt, aki egyik honfitársának és neki is szeretője volt. *Siegel* apja porosz tábornok volt és a lányt kalandos természete külföldre kergette.

A gyilkos, aki pincéreskedett Amerikában, a gyilkosság után megszökött és a newyorki rendőrség nyomozása szerint Európába menekült. Személyleírását és körözőlevelét megküldték az összes európai rendőrségeknek, a budapestinek is. Ez tegnap kapta meg.

Ilyen módon a rendőrségi körözésnek ez egyszer váratlanul gyors eredménye lett, amiről azonban nem a rendőrség tehet.

Tegnap este 9/9 órakor *Sáfrán Lajos*, Váci-körut 28. sz. alatti fűszerkereskedésében megjelent egy szürkekabátos, zöld kalapos, hosszú, szikár ember és török csemegét kért.

Tört németességgel beszélt, nem tudta megmondani, hogy mit akar, hanem körülnézve, rámutatott egy török csemege kockára és megkérdezte:

— *Uasz koszten?*

Az üzlettulajdonosnak, aki a pénztárfülkében ült, feltűnt az erősen angolos kiejtés és mert kevéssel előbb olvasta *Siegel Elza* gyilkosának leírását, kijött a pénztárból és szembeállt az idegennel.

Azt látta, hogy a gyilkosról adott személyleírás teljesen ráillik az idegenre, aki kétségtelenül kínai. Ami pedig leggyanusabb volt az, hogy szemöldöke állandóan rángatózik, s ezt a körözés is külön kiemeli.

Az idegen vett egy török kockát, egy pozsonyi patkót, azután eltávozott.

A kereskedő utána küldte a tanoncát, aki beszaladt az V. kerületi kapitányságra rendőrért, ahol — hiszen ezen senki csodálkozni nem fog — nem kapott rendőrt, hanem azt mondták neki, hogy szóljon a posztoló rendőrnek.

Amig ehhez került és ez körülnézett, a gyanus idegen eltűnt.

Sáfrán azután betelefonált a központi ügyeletre, ahol az ügyeletes Schobert Ferenc rendőrkapitány azonnal intézkedett a nyomozás érdekében, kiküldött detektíveket, de ezek a kinnait, akire olyan pompásan ráillett Leon Ling személyleírása, megtalálni nem tudták.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Börtönre ítélt sikkasztó pénztáros.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, július 21.

A Magyar Államvasutak Fogyasztási Szövetkezetének felügyelő bizottsága a múlt év szeptemberében rájött, hogy a szövetkezet pénztárából mintegy háromezer korona hiányzik. Azonnal megindították a vizsgálatot, amely Seiffert Rudolf pénztárosra rendkívül terhelt adatokat szolgáltatott.

A szövetkezet följelentésére a budapesti rendőrség Seiffert Rudolfot letartóztatta. A pénztáros nem tagadott; beismerte, hogy a hiányzó összeget elsikkasztotta. Azzal védekezett, hogy ő is és a felesége is beteg volt s a pénz gyógyszerre, doktorra kellett. Az ügyesség sikkasztás miatt vádat emelt a szerencsétlen ember ellen, aki a vizsgálat alatt is letartóztatásban maradt.

A budapesti büntetőtörvényszék ma ítélték a megtévedt pénztáros felett, aki ezúttal sem próbálta egy szóval sem tagadni a súlyos vádat. Elmondta, hogy tíz évig állott a szövetkezet szolgálatában, soha semmiféle inkorrektséget nem követett el egészen a múlt év júniusáig, amikor a kényszerítő szükség vitte a bűnre.

— Mennyi fizetése volt önnek — kérdezte az elnök.

— Százhatvan korona — mondotta a vádlott.

— Nem kellett attól tartania, hogy rájönnek a sikkasztásra?

— Nem, mert olyan felületes volt az ellenőrzés, hogy soha sem vették volna észre, ha egy véletlenséggel el nem árultam volna magam.

A bíróság megállapította, hogy az ellenőrzés csakugyan lanya volt és hogy a vádlottnak erre vonatkozó vallomása megfelel a valóságnak.

A bíróság egy évi börtönre ítélte el a sikkasztó pénztárost.

§ Sikkasztással vádolt jegyző. Az aradi büntetőtörvényszék a mai napra tüzte ki Pap Aurél gurbai segédjegyző bűnügyét, akit egy rendbeli hivatali sikkasztás büntette címén jelentett fel Gurba kézség, mert a rábizott hivatalos pénzekből több ízben kisebb-nagyobb összeget *elsikkasztott*. Pap Aurél azonban nem jelenhetett meg a tárgyaláson, mert beküldött bizonyítványa szerint tegnap Gurbán egy veszett kutya megmarta, és a budapesti Pasteur-intézetbe szállították. A bíróság a tárgyalást *elnapolta*.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

V. J. Losonc. Nem közölhetjük a beküldött verseket.

TELEFON 556. SZ.

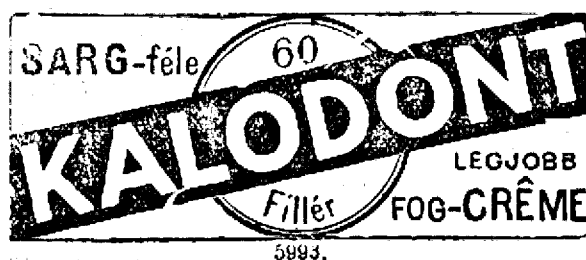
Házhoz szállítunk a város belterületén:

100 kg. I. osztályu tordai stuccatur gipszet K. 3.50.

100 kg. I. osztályu tordai alabástrom gipszet K. 6.— árban.

Teljes kocsirakomány megrendelésénél fenti árakból 15 százalékos engedményt nyújtunk.

2613

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirafti tudósítás. —

Budapest, július 21.

Amerika ¼-el magasabb, 25 ezer mm. 15 fillérral olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dell zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1909 augusz.	7.79—7.80	0.00—0.00
Tengeri 1910. májusra	6.89—6.90	6.93—6.94
Buza 1909 októberre	13.68—13.69	13.79—13.80
Buza 1910. áprilisra	13.93—13.94	14.02—14.03
Rozs októberre	9.87—9.88	10.00—10.01
Zab októberre	7.55—7.56	7.63—7.64

Zárul 5 braker.

Osztrák hitelrészvény	639.75
Magyar hitelrészvény	752.25

Augusztus 1-én,

vasárnap lesz az aradi nyomások által rendezendő nagy népiünnepély, ahol versenyek, kabarét, tűzijáték stb. és este táncvigalom lesz. A népiünnepély a városliget összes helyiségeiben lesz megtartva.

NYÁRI SZINHÁZ.

Csütörtök, 1909. július hó 22-én:

Tapolczay Dezső és Vendrey Ferenc felléptével

Örnagy ur.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Mars és Keroul.

S Z E M É L Y E K:

Montigiron	Hunyad J.	Maloisel	Várnay Jenő.
Laborde	Szendrei M.	Paulette	Novák Irén.
Henri Frevitte	Faludi K.	Heloise néni	Bankóné.
Champaux	Déli Lajos.	Ózv. Martonné	Follinusné E.
Moulard	Tapolczay D.	Dingoisné	Kőrösy Juci.
Dingois	Vendrey F.	Rosáfi	Kun Irén.

Kezdete 8 órákor

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 július 22-én, csütörtök:

Hajókeresztelés. Természet után. — 2 Hamis asszony. Bohózat. — 3. A vörös kísértet. Dráma. — 4. Ceylon. Természet után. — 5. A k s hajóinas. Életkép. — 6. A megboldogult feleség Bohózat. — 7. A vadászjegy Bohózat. — 8. Velencei dráma. Dráma. — 9. Egy a többiért. Humoros.

Előadások este fél 7 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy

Kánya Géza urtól

a Gambrinus sörcsarnok és éttermet átvettem s azt a mai napon a 33. gyalogezred katonazenekarával Zellner Sándor karmester ur személyes vezetésével ünnepélyesen megnyitom.

Szíves pártfogást kér

Novotny Lajos,

vendéglős.

Nagy választék
Lemez és vas zománcozott
Főzőedények,
Háztartási cikkek,
Konyha felszerelések,
Szőlőművelési eszközök,
Mindennemű szerszámok,
Gép és ipari cikkek,
acél, nikkell és sárgaréz áruk
és mindennemű

Vas árukban

Kérjük szíves megbízásait, melyek
gondos kiszolgálásáról és jutányos számításáról biztosítjuk.

Kitünő tisztelettel

1451

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és
álványok f. évi július hó elején
mérsékelt áron eladó.

Szivarka hüvelyek nagy választékban.

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésebb üveg, porcellán és mosdókészletek. Nagy választék függő és asztali lámpákból

Legjutányosabb forrás 2051

figurális dísz tárgyakból.

Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst dísz tárgyak, ugyancsak elsőrendű evőeszközök.

Képekerekből

óriási választék, több mint 400 új izléses minta van állandóan raktáron.

FISCHER MÓR, Andrássy-tér 20. szám Fischer Előzetes

Megyei és városi telefon szám 563.

TELEFON 556. SZ.

város belterületén:

Teljes tisztelettel

Szilágyi és Társa

Arad, Boros Béni tér 5. szám.

11743—1909. kh.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város rendőrhatalósága által közhírré tétetik, hogy 1909. év folyamán Aradon megtartandó időszakos mértékhitelítés az alább felsorolt napokon d. e. 8 és d. u. 2 órakor az állami mértékhitelítő hivatalban fog végeztetni.

A) Az időszakos hitelítésre kötelezett felek különös kötelességei.

Az 1907. évi V. törvénycikk végrehajtása tárgyában kiadott 1908. évi 107226. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelet az időszakos hitelítésre kötelezett felekre a következő különös kötelességeket állapítja meg:

a) Az időszakos hitelítésre hozott mértékeknek és mérőeszközöknek tisztáknak, portól és rozsdától menteseknek — egyszerűen levőknek — kell lenniök, különben hitelítési eljárás alá nem bocsáttatnak. (45. §.)

b) Az időszakos hitelítés alkalmával tartoznak a felek összes mértékeiket és mérőeszközöket bemutatni, tekintet nélkül arra, hogy azok mennyi idő óta vannak használatban. (46. §.)

c) A 100 kg.-ot meghaladó terhelhetőségű hidmérlegek tulajdonosai — amennyiben ily mérlegeiknek helyszínén való hitelítését kívánják — valamint az állandóan felállított hidmérlegek tulajdonosai tartoznak mérlegük terhelhetősége $\frac{1}{4}$ -ad részének megfelelő terhet tarasuly, jól égetett téglá vagy kockakő alakjában a mértékhitelítők rendelkezésére bocsátani, valamint a szükséges munkaerőről gondoskodni. (42. és 43. §.)

I. Az időszakos hitelítés rendje.

a) A II. kerületben lakó felek részére. Aczél Péter-u., Árpád-tér, Asztalos S.-u. október 19. — Aulich L.-u., Boczkó-u., Forrai-u., Flórián-utca, Hunyadi-u., Lázár Vilmos u. október 20. — Eötvös-u., Rákóczi-u., Simonyi-u., Sina-u. október 21. — Szabadságtér: Kereskedők keleti oldal, Nyugoti oldal október 25., Déli oldal október 26. — Piaci kofák október 26., 27., 28. — Tökölly-tér: Kereskedők keleti oldal, Nyugoti oldal november 2., Piaci hentesek november 8. — Piaci kofák, Vörösmarthy-u., Zrinyi-u. november 4.

b) A III. kerületben lakó felek részére. Alsómarospart, Bercsényi-utca, Bocskai-u. november 8. — Csernovitz-u., Damjanics-u., Hajó-u., Haltér november 9. — Határ-u., Óvartér, Óvár-u., Part-u., Szénatér november 10. — Szt.-Pál-u., Tököli-u. november 11. — Hajó-u. november 15. — Óvartér, Marospart november 16.

c) A IV. kerületben lakó felek részére. Akác-u., Angyal-u., Fácán-u., Fürj-u., Határ u. november 17. — Kelemen-tér, Koszoru-u., Péter-u., Trombita-u., Virág-u. november 18.

d) Az V. kerületben lakó felek részére. Aulich-u., Cserép-u. november 22. — Csutora-u. november 22., 23. — Demeter-u. november 23. — Gyár-u., György-u. november 24. — Illés-u. november 25. — Knézics-u., Kosár-u. november 29. — Közép-u., Lahner Gy.-u., Legelő-sor, Lipót-u., Marostáj november 30. — Mihály-u. december 1. — Mikos Kelemen-u. december 2. — Miklós-u., Töltés, Választó-u. december 6.

e) A VIII. kerületben lakó felek részére. Borona-u. december 7. — Csiki G.-u., Demeter-u. december 9. — Fejsze-u. december 13. — György-u., Illés-u. december 14. — Kapa-u. december 15. — Kápolna-utca- Mihály-u. december 16. — Miklós-u., Választó-u. december 18.

II. Első hitelítésre fenntartott napok.

Augusztusban 2—4., 20—23. Szeptemberben 2 4., 18—21., Októberben 1—2., 15—17., 22—24., 29—31. Novemberben 5—7., 12—14., 19—21., 26—28. Decemberben 3—5., 10—12., 19—31.

B) Büntető határozatok.

Az 1907. évi V. törvénycikk 82. és 83. §§-ai a mértékügyi kihágásokra vonatkozólag a következő büntetéseket állapítják meg:

82. §. Kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év nem telt el, 8 napig terjedhető elzárással és 400 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) aki a közforgalomban a törvény I. fejezete értelmében meg nem engedett mértéket vagy mérőeszközt használ;

b) aki oly mértéket vagy mérőeszközt, amely a jelen törvény értelmében hitelesítendő, vagy időszakos hitelítési kötelezettség alá esett, szabályszerű hitelesítés, illetve az időszakos hitelítés nélkül forgalomba bocsát, vagy a közforgalomban használ, vagy ilyen mértéket, illetőleg mérőeszközt iparüzletében, raktárában, boltjában, habár használatlanul, de az első hitelítés bélyegével el nem látva, eladásra készen tart;

c) aki vendéglőben, korcsmában, kávéházban vagy más nyilvános helyiségben bort, sör, vagy egyéb szeszes italokat a jelen törvény 28. §-a rendelkezéseinek meg nem felelő palackokban vagy ivóedényekben szolgáltat ki fogyasztásra;

d) aki a 24. §-ban meghatározott kivételes eseteken kívül szabályszerű jelzéssel el nem látott hordóban bort, sör, vagy egyéb szeszes italokat forgalomba hoz.

83. §. Kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik, 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésének kiállása óta két év még nem telt el, 4 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az:

a) aki bár hitelesített, de oly mértéket vagy mérőeszközt használ a közforgalomban, amelyről tudta vagy köteles gondossága mellett

tudnia kellett volna, hogy a törvényes követelményeknek meg nem felel;

(Ezen büntető intézkedés alkalmaztatik azon felekre, akiknek mértékei és mérőeszközei az 1908. évi 107225. sz. kereskedelemügyi min. rendeletben megállapított ugynevezett büntető hibahatárokat meghaladó mértékben hibásaknak találtatván, a vétkes könnyelműség eseteinek fenforgása megállapítható.)

b) aki a törvény 16. §-a utolsó bekezdésének rendelkezése ellenére, az általa javított (módosított vagy igazított) mértéken vagy mérőeszközön lévő hitelítési bélyeget meg nem semmisíti;

c) aki oly hordót, amelyben bor vagy sör forgalomba kerül, olyan javításnak vett vagy vettet alá, amely a hordó tartalmát a rendeletileg megállapított hibahatárokon felül megváltoztatja és fajta az előző jelzés bélyegét meg nem semmisíti, vagy meg nem semmisíti.

Arad, 1909. évi július hó 10-én.

Sarlot,
főkapitány.

Könyvkötészetünkben

tanulóleány

3 korona heti kezdőfizetéssel felvétetik.

Nyomdai gépekhez

egy 6 osztályt végzett fiu

tanulóul felvétetik.

22037—1909.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város tanácsa a m. kir. belügyminiszteriumnak rendelete nyomán ezennel közhírré teszi, hogy mindazon tartalékosok és póttartalékosok, a kik a Boszniaiban, Hercegovinában és Dalmáciában állomásozó csapatokhoz, intézetekhez és tengervédhez folyó évi március hó 15-én kivételre tényleges szolgálattelésre behívottak, illetőleg már 1908. évi november hó 8-án nyilvántartottak, azon esetben, ha minden kétséget kizárólag igazolni képesek, hogy visszamaradt családjukat saját keresményükből tartották fenn és behívásuk következtében visszamaradt családjuk önjerejéből magát fentartani képes nem volt, összeírásuk és a kincstár által nyújtandó segélyben való részesítésük végett folyó évi augusztus hó 10-ig a polgármesteri hivatalban jelentkezzenek.

Arad, 1909. július 17.

A városi tanács.

Arad. szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától

11511—1909. kh.

Hirdetmény.

Közhírré tétetik, hogy Aradon 1909. évi július hó 2. napján fel fogott egy drb. tehén és egy drb. borju mint gazdátlan jóság folyó évi július hó 30-án d. e. 8 órakor az óvartéri állatvásártér bejárájánál tartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzért eladatni fog.

Arad, 1909. évi július hó 18-án.

Sarlot,
főkapitány.

Lapkihordó-pár

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

ERŐSÍTŐTÉTEL

20698—1909. sz.

Hirdetmény.

Értesítjük az érdekelt közönséget, hogy a borhamisítás és hamisított bor forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVII. t.-c. 14. §-ában elírt bornyilvántartás vezetése tárgyában folyó évi május hó 28-án 64200—VIII. 2. szám alatt kiadott rendelet 2. pontja értelmében a bornyilvántartási füzet vagy könyv az illetékes községi előjáróság (városban a polgármester vagy helyettese) által le kell bélyegeztetni.

Arad, 1909. július 2.

A városi tanács.

9561—1909. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757—403/1884. számú szabályrendelet 5. §-a értelmében felhívom a ház- és telek tulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az asphalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között meglocsolni, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigorúan büntetetté fognak.

Arad, 1909. évi május hó 5-én.

Sarlot,
főkapitány.

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

ismeretség híján

háztartásra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,kulcsárra,
gazdasszovra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

Aki

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban ér czélt, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetési

rovatát használja.

Egy 3 szobás udvari lakás

Bem-utca 1/a. szám alatt kiadó.
Bővebbet ugyanott. 2715

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók
és gyűrűk, aranyláncok, minden-
féle ékszereket ezüstnemeleket ki-
váltak és veszek. Farkas Streicher
Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Intelligens

hivatalnok magányos családnál
1 2 urigyernek jövő tanévre tel-
jes ellátást kaphat Wesselényi-
utca 9. szám alatt. 2706

Fűszer, rőfős,

vas és vegyesáru üzletem részére
két jó házból való fiut tanulónak
keresek, teljes ellátás mellett.
Kruchio Elek, Mezöhegyes. 2714

Ujdonságok kölcsönzésre!

Ujvári: Az új keresztény. Blicher
Clausen: Erősebb az életnél. Göm-
bösné: Az urasszony. Heyermans:
Remény. Crawford: Arethusa. Tá-
bori Kornél: Bűnös nők. Pásztor
Mihály: Cifra nyomoruság. Pem-
berton: Vezérszillag. Lorrain:
Helie, a szobapincér. Maritimus:
A nagy háboru, kölcsönzésre kap-
hatók Kerpel Izsó kölcsönkönyv-
tárában Aradon. 262

Margit-utcában

2 háztelek, 500 □-os — 81 méter
utcai vonallal azonnal eladó. Óle
8-60 kor. Értekezhetni Rákóczy-
utca 10. sz. a. 2626

Jömenetű,

csinos berendezésű fűszer üzlet
italmérési engedéllyel, forgalmas
utcában jó vevőkörrel, betegség
miatt eladó. Cim a kiadóhivatal-
ban. 2647

Kiadó lakás.

Luther Márton-tér 1-ső szám alatt
(Suciú-ház) egy 3 szoba, esetleg
5 szobából, fürdőszobából és min-
den mellékhelyiségből álló lakás
azonnal kiadó. Bővebbet ott a házi-
urnál. 2665

Zárs kerestetik

egy műszaki és ipari vállalathoz
itt Aradhoz közel, de csak oly
uriember jelentkezhet, akinek leg-
alább 5000 korona készpénze van,
esetleg fekvő vagyonnal rendelke-
zik. A pénz 50 százalékot hoz, de
az illetőnek úgy írást, mint szá-
madást tudnia kell. Írásbeli aján-
latok a kiadóba küldendők „5000
jeligére.” 2691

Gyorokon

jóforgalmu üzleti ház Alsómagyar-
utcában szabad kézből eladó. Bő-
vebbet Kaufmann Mátyásnál, Gyo-
rokon. 2671

Sürgősen eladó magánlak.

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert.
Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 46
sz. 2679

Diaphania

(ablaküveg-papir) legújabb min-
tákkal nagy választékban kapha-
tók Ingusz I. és Fia könyvkeres-
kedésében Arad, Andrassy-tér 16.
és Weitzer János-utca. 173

Fényképezeti cikkek.

Bármily gyártmányu fényképező
gépeket előnyös részletfizetésre.
Fényképezeti lencsék bármely mi-
nőségben, s az összes fényképe-
szeti kellékek és ujdonságok rend-
kívüli előnyárban. Bloch H. papir-
kereskedése és könyvnyomdája.
Fényképezeti cikkek gyári rak-
tára. Telefon 126. sz. 600 oldalas
árjegyzék kívánatra ingyen. Vi-
dégi rendelésekhez részletes hasz-
nálati utasítás és ujdonságok is-
mertetése lesz mellékelve. 1215

Diamant Jenő

épület- és diszmu-bádogos.

1925

Műhelye és

kész áru raktára: Ka-
zinczy-utca 1. (Polgári fujsko-
léval szemben.)

Alapított 1858.

Telefon szám 459.

Müller J. és Fia

ruhafestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó gyára

ARADON, gyár és iroda: Tökölly Imre-utca 40—42.

Gyűjtőtelepek: József főherceg-ut II. sz., Förray-u. 2b. sz., Asztalos Sándor-u. 2—3. sz

Vidéki gyűjtőtelepek: Déva, Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyad, Szászvá-
ros, Székelyudvarhely.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, miszerint 50 év óta fennálló országos hírű

ruhafestő, vegy ruhatisztító és fehérnemű gőzmosó gyárunkat

ujabban megnagyobbítottuk és a legmodernebb gépekkel szereltük fel s így nemcsak a bel, hanem a külföld
bármely hasonmú gyáraival a versenyt felvesszük.Vegyileg tisztítunk vagy festünk mindennemű férfi és női ruhákat, felöltőket, gyer-
mek ruhákat, teljesen egészben minden bontás nélkül, továbbá butorszöveteket, függő-
nyöket, himzéseket, csipkéket, keztüket, szőrméket stb. stb.Fehérnemű-gőzmosógyárunkban, mely kitünő gépekkel van ujonnan felszerelve, minden-
nemű maró anyag, (mely a fehérneműnek ártana kizárásával) hófehéren mossuk, bármilyen fehérneműket, de
főleg gallérokat, kézelőket, férfi ingeket stb., melyek modern fényező gépeinkkel fényezve teljesen
új kinézetet nyernek.

A n. é. közönség eddigi pártfogását megköszönve, kérjük további szives megbizásait

kiváló tisztelettel

Müller J. és fia.

1591

Postaküldemények gyorsan és gondosan eszközöltetnek.